БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ(большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАРКОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 189 (6616)
21 СЕНТЯБРЬ 1946 йил
ШАНБА
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

БУГУНГИ СОНДА:

Колхозларда қишлоқ хўжалик артелининг Уставини бузишга барҳам бериш чоралари тўғрисида ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг қарори (1-нчи бет).

Колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилишдан сақлаш чоралари ҳақида ВКП(б) Марказий Комитети ва СССР Халқ Комиссарлари Советининг қарори (1 ва 2-нчи бетлар).

Интеллигентларни марксча-ленинча тарбиялаш (2-нчи бет).

ПАХТА ЙИҒИМ—ТЕРИМИ.—Ғ. Ашуров. Сур'ат ҳам, сифат ҳам паст (2-нчи бет).

Париж Сулҳ конференцияси (3-нчи бет).

Хавфсизлик Кенгашида (4-нчи бет).

ТАСС радияси (4-нчи бет).

Швейцариядаги Совет элчиси ишонч ёрлиқларини топширди (4-нчи бет).

Япония коммунистлар партияси марказий комитетининг баёноти (4-нчи бет).

Грецияда аҳвол (4-нчи бет).

Матбуот конференциясида Клейтон баёноти (4-нчи бет).

Колхозларда қишлоқ хўжалик артелининг Уставини бузишга барҳам бериш чоралари тўғрисида

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг қарори

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети олинган ма'лумотларга ва бирқанча областьларда ўтказилган текширишларга мувофиқ, колхозларда қишлоқ хўжалик артели Устави жиддий суратда бузилаётганлигини аниқлайдилар.

Қишлоқ хўжалик артели Уставини шу тарзда бузишлар меҳнат кунларини нотўғри сарфлаш, колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилиш, колхоз мулкини талаш, район ташкилотлари ва бошқа ташкилотлардаги партия-совет ходимларининг суиисте'мол қилишлари, қишлоқ хўжалик артели ишларини идора қилишда демократик асосларнинг бузилиши, я'ни колхоз правлениялари ва раисларининг сайлаб қўйилиши ҳамда колхозчиларнинг йиғилишлари олдида уларнинг ҳисобдор бўлиши каби демократик асосларнинг бузилишидан иборат.

МЕҲНАТ КУНЛАРИНИ НОТЎҒРИ САРФЛАШ

Колхозларда идора ходимлари ва хизмат кўрсатучи ходимлар штатларини кўпайтириб юбориш ва ма'мурий-идора харажатлари учун меҳнат кунлари ҳамда пул маблағларининг ҳаддан ташқари кўп сарф қилиниши натижасида колхозларда меҳнат кунлари нотўғри сарфланмоқда.

Ма'мурий ва идора штатларининг сра эҳтиёж бўлмагани ҳолда ҳаддан ташқари оширилиб юборилиши натижасида, меҳнатдан нотўғри фойдаланилаётганлиги кўп колхозларда дала ва фермаларда ишлаш учун меҳнатга қобилиятли колхозчиларнинг етишмай қолишига сабаб бўлди, айни вақтда хизмат кўрсатучи вазифалардаги кишилар кўп бўлиб, булар ҳечнарса қилмайдилар ва ишлабчиқаришда қатнашганлардан кўра, кўпроқ ҳақ оладилар.

Колхозларда ўйлаб чиқарилган ва сра кераги бўлмаган лавозимларга кўпинча текинхўр ва талончилар суқилиб кириб оладилар, улар ишлабчиқаришда бевосита қатнашишидан бўйин товлайдилар, колхозларнинг бойликларини ўз маишатларига сарф қиладилар ва далада ишловчи ёки мол боқучи колхозчиларнинг меҳнати ҳисобига яшайдилар.

Кўп колхозларда колхозчилар блан нотўғри ҳисоб-китоб қилиниши натижасида қишлоқ хўжалик артели Устави бузилмоқда, колхозчиларнинг бир қисми меҳнат кунлари юзасидан ўзларига тегишли натура ҳақи ва пулни тўла ололмайди, бошқа бир қисми эса, ишлаган меҳнат кунлари юзасидан ўзларига тегишли бўлган миқдордан кўпроқ ҳақ олади.

Колхозларда колхоз раисларининг қоғозларига мувофиқ, айрим колхозчиларга уларнинг ишлаган меҳнат кунларига қарамай, озиқ-овқат бериш каби зарарли практика кенг қўлланган.

Шу блан бирга кўпгина колхозларда колхозда ишламайдиган ва колхоз ишлабчиқаришига ҳечқандай алоқаси бўлмаган кишиларга, чунончи қишлоқ советларининг навбатчилари, қоровуллари ва хат ташучилари, ўт ўчириш дружиналарининг бошлиқлари, қишлоқ советлари ва район ташкилотларининг штатида бўлмаган ҳарқандай ходимларига маҳаллий ҳукумат органларининг талабларига биноан, меҳнат кунлари ҳисобидан ҳақ берилмоқда.

Бундан ташқари, колхозларда кўп вақт сартарошлар, этикдўзлар, тикучилар ва бошқа ходимлар меҳнат кунлари ҳисобидан боқилади, булар колхозчиларнинг шахсий эҳтиёжларига хизмат қилганликлари учун колхозчиларнинг ўзларидан ҳақ олишлари лозим.

Қишлоқ ва районлардаги турли ташкилот ҳамда муассасаларнинг ишлари учун (бинолар қуриш ва ремонт қилиш, ўтин ҳамда бинокорлик материаллари тайёрлаш, юк ортиш ва ҳоказо) меҳнат кунлари ёзиш каби зарарли практика ҳам бор.

Меҳнат кунларининг шу тарзда исроф қилиниши меҳнат кунининг қадрсизланишига, меҳнат куни юзасидан тақсимланиши лозим бўлган даромадларнинг камайишига ва бинобарин, колхозчиларнинг колхоз меҳнатидан манфаатдорлиги камайишига сабаб бўлади.

КОЛХОЗЛАРДАГИ ЖАМОАТ ЕРЛАРИНИ ТАЛОН-ТАРОЖ ҚИЛИШ

СССР Халқ Комиссарлари Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети 1939 йил 27 майда чиқарган қарорида колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилишга йўл қўймаслик ҳақида огоҳлантириб ўтган эдилар. Совет-партия ва ер органлари колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилинишдан қаттиқ қўллик блан сақлашлари керак эди. Фактлар ва ўтказилган текшириш кўп ходимларнинг бу қарорни амалда унутиб қўйганликларини ва колхоз жамоат ерларини талон-тарож қилиш яна оммавий тус олганлигини кўрсатади.

Колхозчиларнинг ўзбошимчалик блан ер олиб, томорқа участкаларини кенгайтиришлари ёки колхоз правлениялари ва раисларининг жамоат мулкига зарар етказган ҳолда шахсий хўжаликларини кенгайтириш мақсадида қонунга хилоф равишда ер қирқиб олишлари натижасида жамоат ерлари талон-тарож қилинмоқда.

Жамоат ерлари қуйидаги йўллар блан ҳам талон-тарож қилинмоқда: маҳаллий совет ва ер органлари қонунга хилоф равишда ер ажратиб берадилар ва турли ташкилот ҳамда шахслар колхоз ерларида ҳарқандай ёрдамчи хўжаликлар ҳамда ишчи ва хизматчиларнинг якка полизларини вужудга келтириш баҳонаси блан колхозларнинг жамоат ерларини ўзбошимчалик блан тортиб оладилар. Шу блан бирга жамоат ерлари кўпинча колхоз правлениялари, қишлоқ советлари ва район советлари раисларининг йўл қўйиб бериши орқасида талон-тарож қилинади. Ма'лумки, колхоз жамоат ерларининг ҳарқандай ёрдамчи хўжалик ташкил қилиш баҳонаси блан қонунга хилоф равишда тортиб олиниши, колхозларнинг ер фондларини камайтиради, колхозларнинг жамоат хўжалигига путур етказади ва айрим талончи унсурларни колхозлардаги жамоат ерларини олишга рағбатлантиради.

СССР Халқ Комиссарлари Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети 1939 йил 27 майда чиқарган қарорида та'кидлаб ўтишича, жамоат ерларининг талон-тарож қилиниши шунга олиб келадики, **«колхоз жамоат хўжалиги манфаатлари (колхоз жамоат ери бу хўжаликнинг негизидир) чайқовчилик қилиш ва шахсий бойлик ортдириш мақсадида колхоздан фойдаланадиган хусусий-мулкчи ва талончи унсурлар фойдасига қурбон қилинади».**

КОЛХОЗ МОЛ-МУЛКИНИ ТАЛАШ

Районлардаги партия-совет ходимларининг ҳамда бошқа ходимларнинг колхоз мол-мулкларини талаш каби суиисте'моллар борлиги аниқланди. Колхозлардан мол, дон, уруғлик, ем-хашак, гўшт, сут, мой, асал, сабзавот, мева ва шу сингариларни текинга ёки паст баҳода олиш йўли блан колхоз мол-мулки таланмоқда. Районлардаги совет-партия ва ер органларининг ба'зи ходимлари колхоз тузумининг негизи бўлмиш жамоат мулкини маҳкам сақлаш ўрнига, совет қонунларини қўпол равишда бузмоқдалар ва ўзларининг хизмат вазифаларини суиисте'мол қилиб, колхозларга қарашли мол-мулк, натура ва пул даромадларини қонунга хилоф равишда тасарруф қилмоқдалар, улар колхоз правлениялари ва раисларини колхозларга қарашли мол-мулк, чорва моллари ва озиқ-овқатни ўзлари учун текинга ёки паст баҳо блан беришга мажбур қилаётирлар.

Бу фактлар ба'зи мас'ул ходимларнинг ўз лавозимларини суиисте'мол қилиб, колхозларга нисбатан қонунга хилоф равишда, ўзбошимчалик қилиш йўлига кирганликларини ва ҳеч уялмай колхозларнинг мулкларини худди ўз мулкимиз деб унга қўл чўзаётганликларини кўрсатади.

Бундай суиисте'моллар колхоздаги фаровон ҳаётнинг негизига путур етказажаги, колхозлардаги раҳбар кадрларни бузажаги ва уларни ҳам қонунга хилоф ҳарқандай ишлар қилишга ундажагини тушиниш қийин эмас.

Шу блан бирга ба'зи давлат муассасалари ва бошқа ташкилотлар колхозлар блан ҳисоб-китоб қилишга мас'улиятсиз қарайдилар. Колхозларнинг етказиб берган ва сотган маҳсулотлари учун ёки колхозлар бажарган ишлар учун уларга тегишли пулларни вақтида бермайдилар, бу ҳол колхозларнинг хўжалигига зарар келтиради.

КОЛХОЗЛАРНИ ИДОРА ҚИЛИШДА ДЕМОКРАТИК АСОСЛАРНИНГ БУЗИЛИШИ

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети колхозларда қишлоқ хўжалиги артелининг раҳбар органларини, чунончи колхоз правлениясини, колхоз раисини, тафтиш комиссиясини сайлаб қўйиш, колхозчиларнинг умумий йиғилишларини мунтазам суратда чақириб туриш, колхоз правленияси ва раисининг колхозчилар умумий йиғилиши олдида ҳисобдор бўлиши соҳасида қишлоқ хўжалик артели Устави жиддий равишда бузилаётганлигини та'кидлайдилар.

Уставни шу тарзда бузишлар қуйидагилардан иборат: кўп колхозларда колхозчиларнинг умумий йиғилишларини ўтказмай қўйдилар ва шундай қилиб, колхозчилар колхоз ишларида қатнаштирилмай қолди. Қишлоқ хўжалик артелининг ҳамма ишлари, шу жумладан даромадларни тақсимлаш, хўжалик планлари, моддий бойликларнинг ҳаммасини тасарруф қилиш масалалари амалда колхоз правленияси ёки раиси томонидангина ҳал этилади, колхоз правленияси ва раиси эса, ўз ишлари тўғрисида колхозчиларнинг умумий йиғилишида ҳисоб бермаётирлар.

Демократия асосларининг шу тарзда бузилиши натижасида, колхоз правлениясини, раисини ва тафтиш комиссиясини сайлаш учун колхозчиларнинг умумий йиғилишлари бирнеча йиллаб ўтказилмайди, колхоз правлениясини ва раисини сайлаш учун Уставда белгиланган муддатларга риоя қилинмайди. Ҳатто шундай ярамас аҳвол юз берадики, колхозларнинг раисларини район партия-совет ташкилотлари колхозчиларнинг руҳсатисиз тайинлайдилар ва ишдан оладилар.

Бундай аҳвол шунга сабаб бўладики, колхозларнинг раислари колхозчилар олдида жавобгар эканликларини сезмай қоладилар, ўзларини колхозчилардан мустақил деб сезадилар, колхозчилар блан алоқа қилмай қўядилар. Бу, қишлоқ хўжалиги артели Уставининг асосларини бузишдир. Бу ҳол колхознинг раҳбарлиги блан колхозчилар ўртасидаги демократик муносабатларни бузади ва натижада колхозларни мустаҳкамлашга жиддий зарар етказади.

★ ★ ★

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети юқорида айтилган суиисте'моллар ва Уставни бузишлар колхозларнинг иши учун ғоят зарарлидир ва мамлакатимиздаги бутун социалистик қурилиш учун жуда хавфлидир, деб ҳисоблайдилар.

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети ленинизмга зарарли ҳамда ёт бўлган ва партия ҳамда ҳукуматнинг сиёсатини бузиш ва қишлоқ хўжалик артели Уставини бузишдан иборат шундай практикага узилкесил ва қат'ий хотима бериш лозим, деб ҳисоблайдилар.

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети қарор қиладилар:

1. Колхоз қурилиши соҳасида партия ва ҳукумат сиёсатининг бузилиши ва қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилиши ҳақида ушбу қарорда айтилган ярамас аҳволлар колхозга ва давлатга қарши бир ҳол деб қоралансин, айбдорлар эса, жиноятчилар сифатида суд жавобгарлигига тортилсин.

2. Иттифоқчи республикалардаги партия-совет ташкилотларининг раҳбарларига, шунингдек область ва ўлка ташкилотларининг раҳбарларига қишлоқ хўжалик артели Уставини бузишларга дарҳол хотима бериш, қишлоқ хўжалиги артели Уставини тўла суратда амалга ошириш ва колхозларни уларнинг мулкига қасд қилучилардан сақлаш мажбурияти юклансин.

3. Колхозларда меҳнат кунларини талон-тарож қилиш ва колхоз даромадларини нотўғри тақсимлаш практикасига хотима берилсин.

Барча колхозларда ма'мурий ва идора аппаратининг ортиқча штатлари ва уларнинг иш ҳақи учун тўланадиган меҳнат кунлари икки ой ичида текшириб чиқилсин ва қисқартилсин. Ма'мурий-хўжалик харажатлари эса, қишлоқ хўжалик артелининг Уставига мувофиқ ҳолга келтирилсин.

Колхозларга алоқаси бўлмаган кишиларга меҳнат кунлари блан ҳақ тўламасин ва район, совет ҳамда партия органларига колхозлардан уларга тааллуқли бўлмаган ишлар учун меҳнат кунлари блан ҳақ тўлашни талаб қилиш тақиқлансин.

4. Иттифоқчи республикалардаги партия-совет ташкилотларининг раҳбарларига, шунингдек ўлка ва область ташкилотларининг раҳбарларига СССР Халқ Комиссарлари Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «Колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилишдан сақлаш чоралари тўғрисида»ги 1939 йил 27 майда чиқарган қарорини тўла амалга ошириш мажбурияти юклансин.

Ҳарбир колхоздаги жамоат ерлари ва томорқа участкаларининг миқдори 1946 йил 15 ноябрьгача натура ҳолида текшириб чиқарилсин ва улар ер ҳақида тузилган ва каноп ўтказиб тикилган дафтарлардаги ёзувлар блан солиштириб кўрилсин, айрим колхозчиларнинг қонунга хилоф равишда олган ерлари, шунингдек ташкилот ва муассасаларнинг ёрдамчи хўжаликлари учун деб олган ерлари тортиб олиниб, колхозларга қайтарилсин.

Колхоз ерлари ҳақидаги ҳамма ҳужжатлар (актлар, каноп ўтказиб тикилган дафтарлар ва ҳоказо) шу муддатгача тиклансин.

СССР Халқ Комиссарлари Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг уруш даврида иттифоқчи ва автоном республикаларнинг Халқ Комиссарлари Советларига, ўлка ва область ижроия комитетларига шаҳарларда бўш ерлар ва давлат фонди ерлари бўлмаган тақдирда саноат корхоналари, муассасалар, ташкилотларнинг ва ҳарбий қисмларнинг колхозларда фойдаланилмаётган ерларга уларнинг розилиги блан вақтинча экин экишларига руҳсат бериш ҳақида 1942 йил 7 апрельда чиқарган қарорининг 2-нчи моддаси бекор қилинсин, шу қарорга мувофиқ вақтинча берилган ерлар эса, 1946 йил 15 ноябрьгача тегишли колхозларга қайтарилсин.

5. Белгилаб қўйилсинки, колхозларнинг мол-мулкини, жамоат ерларини, пул маблағларини талон-тарож қилиш ва қонунга хилоф равишда тасарруф этишда айбдор бўлган совет, партия ва ер органларининг ходимлари ҳамда колхоз раислари вазифаларидан олинадилар ва қонунни бузучилар ҳамда колхоз тузумининг душманлари сифатида судга бериладилар.

Республикаларнинг Министрлар Советлари, ўлка, область ижроия комитетлари, иттифоқчи республикалар компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка область партия комитетлари колхозлардан қонунга хилоф равишда олинган мол-мулк, чорва моллари ва пул маблағларини икки ой ичида колхозларга қайтариб беришни та'минласинлар ва колхоз мол-мулкларини талон-тарож қилишда конкрет айбдор бўлган кишиларга нисбатан қандай чоралар кўрилганлиги ҳақида бир ой муддатда СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетига аҳборот топширсинлар.

6. Район ташкилотлари ва бошқа ташкилотлар ҳамда ходимларнинг турли ташкилот эҳтиёжлари учун ва қурултойлар, кенгашлар, байрамлар ўтказиш, районлардаги қурилишларга маблағ чиқариш учун колхозлардан ғалла, озиқ-овқат, пул талаб қилишлари тақиқлансин ва бундай ҳолларда уларнинг жиноий жавобгарликка тортилажаклари кўрсатилсин.

7. Иттифоқчи республикалардаги партия-совет ташкилотларининг раҳбарларига, шунингдек ўлка ва область ташкилотларининг раҳбарларига турли ташкилотларнинг колхозлар блан бўладиган ҳисоб-китобларида тартиб ўрнатиш, турли ташкилот ва муассасаларнинг колхозлардан қарзини 3 ой ичида узиш ва колхозларнинг топширган маҳсулотлари ҳамда уларнинг қилиб берган ишлари учун бундан буён ўз вақтида ва виждонан ҳақ тўлашини та'минлайдиган тартиб белгилаш мажбурияти юклансин.

8. Кўпгина колхозларда колхозга доир масалаларни муҳокама қилиш ва ҳал этиш учун колхозчиларнинг умумий йиғилишларини чақириш, умумий йиғилишларда колхоз правлениялари ва раисларини сайлаш, колхоз правлениялари ва раисларининг колхозчилар олдида ҳисобдор бўлишидан иборат ва тафтиш комиссияларининг ишлари юзасидан Уставда кўрсатилган ва шу вақтгача бузилиб келган демократик тартиб тиклансин.

Район партия комитетлари, район советлари ва ер органларининг колхоз раисларини умумий колхозчилар йиғилишининг руҳсатисиз тайинлаш ёки ишдан олишлари тақиқлансин, бундай ҳолларда уларнинг қаттиқ жавобгарликка тортилажаги кўрсатилсин.

1946 йилдаги хўжалик ишларининг якунлари тўғрисида колхоз правленияларининг ҳисоботларини эшитиш учун 1947 йил 15 февральгача барча колхозларда колхозчиларнинг умумий йиғилишлари ўтказилсин, колхоз правлениялари, колхоз раислари ва тафтиш комиссияларининг ваколат муддати ўтиб кетган бўлса ёки колхозчиларнинг умумий йиғилиши муддатидан аввал сайлаш зарур деб ҳисобласа, бу йиғилишларда сайловлар ўтказилсин.

9. Республикаларнинг Министрлар Советларига, ўлка, область ижроия комитетларига, иттифоқчи республикалар компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область партия комитетларига ушбу қарорнинг қандай бажарилганлиги тўғрисида 1947 йил 1 январьгача СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетига ҳисобот топшириш мажбурияти юклансин.

10. Қишлоқ хўжалиги артели Уставига риоя қилинишини қаттиқ текшириб туриш, колхозларда Уставни бузиш йўлидаги уринишларга йўл қўймаслик, шунингдек колхоз қурилиши масалаларини ҳал этиш мақсадида, СССР Ҳукумати ҳузурида колхоз ишлари кенгаши тузилсин.

ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси
И. СТАЛИН.

ВКП(б) Марказий Комитетининг секретари
А. ЖДАНОВ.

1946 йил 19 сентябрь.

Колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилишлардан сақлаш чоралари ҳақида

ВКП(б) Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Халқ Комиссарлари Советининг қарори

ВКП(б) Марказий Комитети ва СССР Халқ Комиссарлари Совети колхоз ерларидан фойдаланиш соҳасида партия сиёсатининг жиддий бузилганлигини аниқладилар. Бу бузилишлар колхознинг жамоат ерини колхозчининг шахсий хўжалиги фойдасига талон-тарож қилиш ва ўғирлаш йўли блан қишлоқ хўжалик артели Уставининг колхоз хонадони шахсан фойдаланадиган томорқа ерларининг нормалари ҳақидаги иккинчи моддасини бузишдан иборатдир.

Колхозларнинг жамоат ерларини колхозчиларнинг шахсий хўжаликлари фойдасига талон-тарож қилиш ва ўғирлаш, оилаларни сохта равишда бўлиш тартибида Уставда белгиланган нормадан ортиқ қонунга хилоф равишда томорқа участка қўшиб олиш (бу ҳолда колхозчининг рўзғори, гўё ажралиб чиққан оиланинг ҳиссаси деб, ёлғондан алдаб қўшимча томорқа ер участкаси олади), ё бўлмаса, колхознинг экиладиган жамоат ери ҳисобидан колхозчиларга тўғридан-тўғри томорқа участка ажратиб бериш йўли блан бўлаётир.

Колхозга қарши ва давлатга қарши бўлган мана шундай практика натижасида, колхоз жамоат хўжалиги манфаатлари (колхоз жамоат ери бу хўжаликнинг негизидир) чайқовчилик қилиш ва шахсий бойлик ортдириш мақсадида колхоздан фойдаланадиган хусусий-мулкчи ва талончи унсурлар фойдасига қурбон қилинади.

Бирмунча колхозларда ўрнашиб қолган практикага кўра, колхозчининг томорқа участкаси амалда колхозчи хонадонининг хусусий мулкига айланиб кетган, бу участкадан колхоз эмас, балки колхозчи ўз ихтиёрича истифода қилади: уни ижарага беради, колхозда ишламаслигига қарамасдан, томорқа участкасидан ўзи фойдалана беради.

Колхозларнинг ер хўжалигидаги чатоқлик ва тартибсизлик колхоз жамоат ерларининг талон-тарож қилинишига ва ўғирланишига сабабчи бўлмоқда. Бундай чатоқлик ва тартибсизлик натижасида томорқа участкалар блан колхозларнинг жамоат ерлари шундай бир аралашиб кетганки, томорқа участкалар ҳовлиларнинг олдидан берилмай, балки колхознинг экин ерларидан қирқиб берилган, томорқа ерлар экин ерларидан ажратиб қўйилмаган, экин ва томорқа ерлари ҳисобга олинмасдан қўйилган.

Қишлоқ хўжалик артели Уставини бузиш ва колхозчиларнинг шахсий хўжаликларини ошириб юборишдаги мана шу фактларнинг ҳаммаси ва шуларга ўхшашлар шунга олиб борадики, томорқа хўжалик ёрдамчи хўжалик бўлиш характерини йўқотиб қўяди ва ба'зан колхозчининг асосий даромад манба'ига айланиб кетади.

Шунинг оқибатида колхозларда сохта колхозчилар анчагина кўпайиб қолган, булар ё колхозларда бутунлай ишламайдилар, ёки хўжа кўрсингагина ишлаб, вақтларининг кўп қисмини ўзларининг шахсий хўжаликларига сарфлайдилар.

Колхозчиларнинг бир қисми колхознинг жамоат меҳнатида қатнашмагани ҳолда, шу блан бир вақтда колхоз ҳаётининг ҳамма имтиёзларидан фойдаланиб, ўзининг колхозчилик мавқу'ини спекуляция қилиш ва колхозга a'зо бўлиб кириш қулайликларидан ўзининг шахсий бойиши учун фойдаланиши сингари бундай ҳолат колхозларда жамоат меҳнати унумининг ўсишига муқаррар тўсқин бўлади, колхозлардаги меҳнат интизомига путур етказади, софдил колхозчиларни бузади ва бу блан колхозларнинг даромади ва давлатмандлигининг янада ортишига тўсқин бўлади.

Колхозларда колхозчиларнинг бир қисми жамоат меҳнатида қатнашишдан бош тортиш сингари ҳолат колхозларда ишчи кучининг сун'ий равишда етишмай қолишига олиб боради, ҳолбуки, ҳақиқатда СССРнинг кўпчилик районларидаги колхозларда кўп миқдорда ортиқча ишчи кучлари бор, булардан колхозларда ишлаш учун фойдаланиш колхозларда ишчи кучларининг сун'ий равишда етишмаслигини тугатибгина қолмай, балки ишчи кучининг анчагина қисмини саноат учун ва СССРнинг ҳақиқатан ҳам ишчи кучлари етишмайдиган кўп ерли районларига (Поволжье, Омск области, Челяби области, Новосибирск области, Чкалов области, Олтой ўлкаси, Узоқ Шарқ, Қозоғистон) кўчириш учун ҳам имкон берган бўлар эди.

Партия сиёсатининг колхоз қурилиши соҳасидаги асосларини мана шундай бузишларнинг ҳаммаси маҳаллий район ва область партия ҳамда совет ташкилотларининг колхозларга нотўғри раҳбарлик қилганликлари, большевикча раҳбарлик қилмаганликлари натижасида юз беради. Колхознинг жамоат хўжалигини қўриқлаб туриш ва колхоз тузумининг кучи ва маҳкамлигининг асосий манба'и бўлган колхознинг жамоат ерини хусусий мулкчи унсурларнинг ҳамласидан асраш ўрнига, маҳаллий партия ва совет раҳбарлари колхоз ҳаётининг энг муҳим масалаларини ҳал қилишни ўзибўларчиликка ташлаб қўйдилар ва кўпинча, колхозчилар орасидаги юлғич унсурларга эргашиб, уларнинг ўзлари қишлоқ хўжалик артели Уставини бузишда ташаббусчи бўлдилар.

Кўпгина партия ва совет раҳбарларимиз колхозларда, ҳалол меҳнат қилучилар ғоят кўпчиликни ташкил қилиши блан бир қаторда, ўзига кўпроқ юлиб олишга, колхозга эса камроқ беришга интилучи, колхозчи бўлиб саналиб туриб, колхоз еридан, иш ҳайвонидан, яйловдан, ем-хашагидан ва шу сингарилардан виждонли ва софдил колхозчилар блан баббаравар фойдаланиб туриб, колхозда ишлашдан бўйин товловчи ва жамоат меҳнатини менсимай, ўзининг шахсий хўжалигини ошириш блан шуғулланучи ма'лум қисм колхозчилар борлигини эсдан чиқариб қўйганга ўхшайдилар.

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилишлардан сақлаш чоралари ҳақида

ВКП(б) Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Халқ Комиссарлари Советининг қарори

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Қишлоқ хўжалик артели Уставини юқорида кўрсатиб ўтилганидек ва шуларга ўхшаш қўпол равишда бузишлар фақат шунинг учун кенг ёйилиб кетдики, партия ва совет раҳбарлари колхозларни ва колхозчиларни колхоз уставига қаттиқ риоя қилиш руҳида доимий тарбиялаш ўрнига, ўзларининг оппортунистик практикалари блан уставнинг бузилишига ўзлари йўл очмоқдалар ва янчиб ташланган қулоқларнинг қолдиқлари томонидан келтирилаётган ҳамда колхоз тузумига душман бўлган хусусий мулкчилик, буржуа кайфиятларининг колхозларга суқулиб киришига жинояткорона бепарволик блан қарамоқдалар.

ВКП(б) Марказий Комитети ва СССР Халқ Комиссарлари Совети бу хилдаги практикани большевизмга ёт, тубдан оппортунистик парктика деб ҳисоблаб. ҳамма маҳаллий партия ва совет ташкилотларидан колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилишларни ва ўғирлашларни дарҳол тугатишни, томорқа участкаларнинг миқдорини уставдаги нормага келтиришни, колхоз жамоат ерларининг дахлсизлигини сақлашни жуда қаттиқ контроль қилиб, колхозлардаги юлғич ва чайқовчи унсурларни қат'ий равишда жиловлаб қўйишни талаб қилади.

ВКП(б) Марказий Комитети ва СССР Халқ Комиссарлари Совети қарор қилади:

1. Колхоз жамоат ерларининг колхозчиларнинг шахсий хўжаликлари фойдасига жинояткорона талон-тарож қилиниб, қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилишига йўл қўяётган район, область, партия, ҳамда совет ташкилотларининг, колхоз правленияларп ва ер органларининг практикаси партияга қарши, давлатга қарши практика деб қоралансин;

2. Белгилаб қўйилсинки, колхознинг жамоат ери дахлсиз ер бўлиб, унинг миқдори СССР ҳукуматининг алоҳида рухсати бўлмасдан туриб, ҳеч қандай шароитда камайтирилмайди, балки фақат кўпайтирилишигина мумкин.

3. Колхознинг жамоат ерини колхозчининг шахсий хўжалиги фойдасига қирқиш йўлидаги ҳар қандай уриниш ва шунингдек, томорқа участкаларини қишлоқ хўжалик артели Уставида белгиланганидан кўра ҳар қандай кўпайтириш қонунан жиноят деб ҳисобланади ва айбдорлар судга тортилади.

4. Белгилаб қўйилсинки, партия райкомларининг секретарьлари ва район ижроия комитетларининг раислари, шунингдек партия ва совет ташкилотларининг бошқа ходимлари колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилишда ва колхозчиларнинг томорқа участкалари миқдорининг уставда кўрсатилган нормадан ортиқ кўпайишига йўл қўйганларида, ўринларидан олиб ташланажаклар, партиядан чиқарилажаклар ва қонунни бузучилар сифатида судга берилажаклар.

5. Томорқа участкасини ижарага берувчи ёки уни бошқа кишиларга фойдаланишга берувчи колхозчилар томорқа участкаларидан маҳрум қилиниб, колхоздан чиқариладилар.

6. Колхоз далаларидаги ва яйловлардаги, шунингдек ўрмонлардаги пичанзорларни колхозчиларнинг ўзларига ва колхозда бўлмаган кишиларга шахсий пичанзор қилиб беришга йўл қўючи колхоз раислари колхоздан чиқарилади ва қонунни бузучилар сифатида судга берилади.

7. Иттифоқчи республикаларнинг компартия Марказий Комитетлари, партия ўлка комитетлари, обкомлари, иттифоқчи ва автоном республикаларнинг халқ комиссарлари советлари, ўлка ижроия комитетлари ва область ижроия комитетлари колхозчилар шахсий фойдаланиб турган ҳамма томорқа ерларини, шу жумладан колхозчиларнинг томорқадан ташқари, колхозларнинг жамоат ерлари ичида бўлган ерларини ва колхозчиларнинг колхозларнинг жамоат далаларига жойлашган хутор томорқаларини шу йил 15 августгача ўлчаб чиқсинлар. Ўлчаган вақтда:

а) ўлчов натижаларига мувофиқ, қишлоқ хўжалик артели Уставининг иккинчи моддасида белгиланган нормадан ортиқ бўлган томорқа ерларининг ҳаммаси колхозчилардан олинсин ва колхознинг жамоат ерларига қўшилсин. Қишлоқ хўжалик артели Уставининг иккинчи моддасида эса бундай дейилган: «Колхоздаги ҳарбир хонадоннинг шахсий ихтиёрида бўлган томорқа ерларининг миқдори область ва районларнинг шароитларига қараб чорак гектар блан ярим гектар ўртасида бўлади, алоҳида районларда бўлса 1 гектаргача етиб бормоғи мумкин (уй солинган ерлар бу ҳисобга кирмайди): юқоридаги сабаблар, СССР Ер Ишлари Халқ Комиссарлигининг кўрсатишига қараб, иттифоқчи республикаларнинг Ер Ишлари Халқ Комиссарликлари томонидан белгиланади»;

б) колхозчилар шахсий фойдаланадиган, лекин томорқадан ташқари колхоз даласида бўлган ҳамма ерлар (боғлар, сабзавотлар, полиззорлар ва ҳоказолар) шахсий фойдаланишдан олинсин ва колхозларнинг жамоат ерларига қўшилсин, шундай ер қирқилгандан кейин колхоз хонадонининг шахсий фойдаланиши учун қолган томорқа ер уставда белгиланган нормадан камайиб қолса, у вақтда колхоз бундай хонадонга етишмаган ерни, я'ни колхозчи хонадонларга томорқа участкалари бериш учун ажратилган томорқа ер фонди ҳисобидан қирқиб бериши лозим;

в) турли областьларнинг районларида, шу жумладан Белоруссия ССРда, Украина ССРда, Смоленск, Калинин, Ленинград областьларида бўлган колхозчиларнинг колхоз жамоат далаларига жойлашган хутор томорқа участкалари тугатилсин ва шу колхозчиларни бир жойга кўчириб, уларга кўчиб келган жойларида уставдаги норма бўйича томорқа участкалари берилсин. Бу иш 1940 йил 1 сентябрьгача тамомлансин.

8. Якка деҳқон хонадони фойдаланиб турган экин ери пахта районларида — суғориладиган ерларда, гектарнинг юздан ўн қисми блан, суғорилмайдиган ерларда — ярим гектар блан, боғ, сабзавот ва лавлаги районларида ярим гектар блан, бошқа ҳамма районларда бир гектаргача ер блан чегаралансин. Якка деҳқон хонадони фойдаланиб турган томорқа участка эса (бу ҳисобга бинолар қурилган ерлар ҳам киради) суғориладиган районларда гектарнинг юздан ўн қисми блан, бошқа ҳамма районларда гектарнинг юздан йигирма қисми блан чегаралансин.

Якка деҳқоннинг ҳам экин ва ҳам томорқа ерининг кўрсатилган нормадан ортиқча бўлган қисмининг ҳаммаси колхоз ерига олиб қўшилсин ва асосан колхоз томорқа ер фондига қўшиб қўйилсин.

Худди шунингдек қуйидагилар колхоз томорқа ер фондига қўшиб қўйилсин: а) колхоз ҳаётидан аллақачонлар ажралиб кетган ва ҳақиқатда колхоз составидан чиқиб кетган сохта колхозчиларнинг томорқа ерлари, б) белгиланган минимумдаги меҳнат куни ишламаган ва шу сабабли колхоздан чиқиб кетган деб ҳисобланучи колхозчиларнинг томорқа участкалари, в) кам ерли районлардан кўп ерли районларга кўчирилучи колхозчиларнинг томорқа участкалари.

9. 7-нчи («а» ва «б») ҳамда 8-нчи моддалардаги чоралар 1939 йил 15 ноябрьдан кечиктирмай ўтказилсин.

10. Ҳарбир колхознинг томорқа ери колхознинг жамоат еридан белги ёғочлар блан бутунлай ажратиб қўйилсин.

11. Ҳарбир колхозда ҳам колхознинг жамоат ери ва ҳам ҳарбир колхозчи хонадонининг томорқа участкаси ёзиб қўйиладиган бўлсин, бунинг учун каноп ўтказиб тикилган махсус ер дафтари очилсин.

12. Район ижроия комитетларининг ер бўлимларида ерларни рўйхат қиладиган давлат ер дафтари очилсин, бу дафтарда: а) ҳарбир колхознинг умрбод ердан фойдаланиш актига мувофиқ олган яхлит ери; б) колхознинг жамоат ери (алоҳида); в) колхозчиларнинг томорқа участкалари (алоҳида) ва г) якка хўжаликлар ва колхоз а'зоси бўлмаган бошқалар шахсан фойдаланиб турган ерлар ҳисобга олиниб борилсин.

13. Колхоз жамоат ерининг ҳақиқий миқдорини, колхозчилар томорқа участкаларининг ҳақиқий миқдорини қишлоқ хўжалик артели Уставига ва колхоз ерларини, шунингдек якка хонадонлар ва колхоз а'зоси бўлмаган бошқалар фойдаланиб турган ерларни рўйхатга олиб қўйган давлат ер дафтарларидаги ёзувларга мувофиқлигини вақт-вақт текшириб туриш учун СССР Ер Ишлари Халқ Комиссарлиги иттифоқчи ва автоном республикаларнинг ер ишлари халқ комиссарликлари қошида область ва ўлка ер бўлимлари қошида танобчи ревизорлик лавозими ортдирилсин.

14. Колхозларда йилига 200 дан тортиб 600 гача ва ундан ҳам кўпроқ меҳнат куни ишловчи софдил меҳнатчилар блан бирга (булар колхозчиларнинг каттагина кўпчилигини ташкил қилиб, колхозчилик ҳаракатининг асосий кучидан иборатдирлар), бир йил ичида 20—30 меҳнат кунидан ортиқ ишламайдиган, лекин колхоз а'зоси деб ҳисобланиб келаётган ва колхоз гарданида юк бўлиб ётган ишга яроқли ба'зи бир қисм колхозчилар ҳам борлиги сабабли, ишга яроқли ҳарбир эркак ва аёл колхозчи учун 1939 йилдан бошлаб бир йилда ишлайдиган қуйидаги мажбурий меҳнат куни минимуми белгилаб қўйиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин:

а) пахта районларида 100 меҳнат куни,

б) Москва, Ленинград, Иваново, Ярославль, Горкий, Калинин, Вологда, Тула, Рязан, Смоленск, Архангельск, Мурманск, Кировск, Перм, Свердловск, Чита областьларида. Хабаровск ва Приморье ўлкаларида, Карелья, Коми, Мари ва Ёкутистон АССРларда, СССР Ер Ишлари Халқ Комиссарлигининг рўйхати бўйича баланд тоғлиқ ғаллакор ва чорва районларида 60 меҳнат куни;

в) СССРнинг бошқа ҳамма районлари учун 80 меҳнат куни.

Бир йил ичида юқорида кўрсатилган нормадан кам меҳнат куни ишлайдиган ишга яроқли эркак ва аёл колхозчиларни колхоздан чиқиб кетган ва колхозчилик ҳуқуқидан маҳрум бўлган деб ҳисоблайдиган қилиш колхозларга тавсия қилинсин (маслаҳат берилсин).

15. Колхознинг жамоат ерларини камайтириш мумкин эмаслиги, ери кам колхозларда эса, устав нормасига кўра, колхозчиларга томорқа участкалари бериш учун ер резервлари ҳозир тугаб қолгани сабабли бундай колхозлардан колхозчиларни кўп ерли районларга (Поволжьега, Омск областига, Челяби областига. Олтой ўлкасига, Қозоғистонга, Узоқ Шарққа ва бошқа жойларга) кўчириш зарур деб ҳисоблансин. Колхозчиларнинг ошиқча қисмини кўп ерли районларга кўчириш ишига раҳбарлик қилиш учун СССР Халқ Комиссарлари Совети қошида кўчириш бошқармаси барпо қилиниб, иттифоқчи республикаларда, областьларда ва ўлкаларда унинг органлари тузилсин.

16. Белгиланиб қўйилсинки, колхозларда яшовчи ва а'зо бўлиб туручи ишчилар ва хизматчиларнинг меҳнатга яроқли а'золари колхозда ишлаб, белгиланган меҳнат куни минимумини бажарган тақдирдагина, уларнинг оилаларига қарашли томорқа участкалари белгиланган норма доирасида сақлаб қолинади.

17. 1939 йил кузида колхозчилар съезди чақирилсин, бунда қишлоқ хўжалик артели Уставига тузатишлар киргизиш масаласи қўйилсин.

ВКП(б) Марказий Комитетининг Секретари
И. СТАЛИН.

СССР Халқ Комиссарлари Советининг Раиси
В. МОЛОТОВ.

1939 йил 27 май.

ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯНИ МАРКСЧА-ЛЕНИНЧА ТАРБИЯЛАШ

ВКП(б) Марказий Комитети «ВКП(б) тарихи қисқа курси»нинг нашр этилиши муносабати блан партия пропагандасининг қўйилиши ҳақида» деб чиқарган қарорида «совет интеллигенциясини марксча-ленинча тарбиялаш вазифаси большевиклар партиясининг биринчи галдаги энг муҳим вазифаларидан биридир» деб та'кидлаган эди. Марксизм-ленинизм соҳасидаги асосий фанларнинг сталинча нодир энциклопедияси бўлмиш «ВКП(б) тарихи қисқа курси» даставвал раҳбар кадрларимизга, партияли ва партиясиз барча интеллигенциямизга мўлжалланиб чиқарилгандир.

Совет интеллигенциясини марксча-ленинча тарбиялаш ишининг ғоят муҳимлигига сабаб нима? Бу вазифанинг муҳимлиги интеллигенциянинг совет давлатимизда ўйнаган роли ва тутган мавқи'и блан белгиланади. Ҳарбир давлатнинг ҳам ўз интеллигенциясисиз иш кўра олмаганлиги ва иш кўраолмаслиги ма'лум. Хусусан, совет давлати ўз интеллигенциясисиз иш кўра олмайди. Интеллигенция том ма'носи блан совет юртининг гулидир. Булар—давлат аппаратимизнинг кадрларидир, булар— ўқитувчиларимиз, врачларимиз, инженерларимиз, техникларимиз, конструкторларимиздир. Булар—фан ва сан'ат арбоблари, киши қалбининг инженерлари бўлмиш ёзувчилардир. Давлатимиз хўжалик ва маданиятнинг барча соҳаларига етакчилик қилмоқда, халқни сиёсий жиҳатдан тарбияламоқдаки, бу ҳол Совет Иттифоқида интеллигенциянинг тутган мавқи'ини белгилаб беради.

Бундан шундай хулоса келиб чиқади: ҳарбир совет давлат ходими, маданият, фан ва сан'ат соҳасининг ҳарбир арбоби ўз вазифасини муваффақият блан ва онгли суратда бажариши учун давлат сиёсатини, мамлакат ичкарисида ва унинг ташқарисида давлат олдида турган вазифаларни англаб олиши, барча фанларнинг фанини, я'ни жамият тўғрисида ва унинг тараққиёт қонунлари тўғрисидаги марксча-ленинча фанни яхши билиб олмоғи керак. Совет интеллигенти ўзи севган билим соҳасинингина мутахассиси бўлиб қололмайди ва у бундай бўлмаслиги керак. Совет интеллигенти ўз мамлакатининг тақдири блан ғоят қизиқучи, жамият тараққиёти қонунларидан хабардор, бу қонунлардан фойдалана олишга ва коммунистик жамият қурилишининг фаол қатнашчиси бўлишга қодир жамоат арбоби бўлмоғи керак.

«ВКП(б) тарихи қисқа курси» босилиб чиққандан сўнг партия интеллигенцияни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш соҳасида ғоят катта иш қилди. Бу ишларнинг самараси Улуғ Ватан уруши йилларида тўла равишда кўринди. Улуғ Ватан уруши йилларида халқимизнинг ўз ватанининг озодлиги ва мустақиллигини сақлаб қолиш йўлидаги курашига совет интеллигенцияси бебаҳо ҳисса қўшди. Бу ишларнинг самарасини ҳозирги кунда ҳам кўраётирмиз. Ҳозирги пайтда совет интеллигенцияси Сталинча янги бешйиллиқ планни амалга ошириш каби умумхалқ ишида фаол қатнашмоқда.

Аммо совет интеллигенциясини марксча-ленинча тарбиялаш ишидаги жиддий камчиликларни кўрмаслик чуқур хато ва зарарли бўлур эди. Кўпгина партия ташкилотлари кейинги вақтларда бу ишларни анчагина сусайтириб қўйдилар, интеллигенцияни тарбиялаш қисқа муддатли кампания эмаслигини ва бу соҳада қунт блан доимо жиддий иш олиб бориш кераклигини унутиб қўйдилар.

ВКП(б) Марказий Комитетининг Ленинградда чиқадиган «Звезда» ва «Ленинград» журналлари ҳақида, драма театрларининг репертуари тўғрисида ва «Улкан ҳаёт» деган кинофильм ҳақида чиқарган сўнгги қарорлари муносабати блан совет интеллигенциясини марксча-ленинча тарбиялаш ишидаги жиддий камчиликлар айниқса равшанроқ кўринмоқда. Ёзувчилар, театр ва кинематография ходимлари ўртасида ғоявий соҳадаги ишларнинг сусайтириб юборилганлиги бу камчиликларнинг юз беришига кўп жиҳатдан сабаб бўлганлиги тамомила аёндир.

Масалан, Ленинград журналлари ўз саҳифаларини Зошченконинг советларга қарши туҳматдан иборат бема'ни асарлари учун ва Аҳматованинг кишини умидсизликка туширучи сарой ше'рлари учун қўш қўллаб топшириб қўйганликларига, Ленинграддаги ба'зи ёзувчилар адабиётга ёт бўлган разил ва корчалонларнинг кетида эргашиб қолганликларига сабаб нима? Бунга сабаб шуки, ёзувчилар союзининг Ленинград бўлимида партия, давлат, халқ манфаатлари ошначилик муносабатларига, шахсий манфаатларга қурбон қилинадиган вазият туғилган, ошна-оғайнигарчилик ва бир-бирларини мақташ кайфияти авж олган. Ленинград шаҳар партия комитети ёзувчиларни большевикча партиявийлик руҳида, рус адабиётининг энг яхши ан'аналари руҳида тарбиялаш соҳасида суст иш олиб борган. Ленинград ташкилоти партия активининг йиғилиши ВКП(б) Марказий Комитети секретари ўртоқ А. А. Ждановнинг докладини муҳокама қилиб, «ёзувчилар, сан'ат ходимлари ўртасида ҳамда мафкура ва маданият соҳасида ишловчи бошқа ходимлар ўртасида ғоявий-сиёсий ишларни қат'иян кучайтиришни, зарур деб топди ва ёзувчиларни, марксизм-ленинизмни чуқур ўрганишга, ўзларининг ғоявий-сиёсий савияларини оширишга чақирди. Ёзувчилар ижодини чинакам яшнатиш йўли шудир, халқ ва давлат манфаатларини ифода этадиган меҳнаткашларни, хусусан ёшларимизни тетик бўлиш ва ўз ишига ишонч руҳида, ҳаётбахш совет ватанпарварлиги руҳида тарбиялайдиган совет адабиётини янада юксалтириш йўли шудир.

Ё бўлмаса СССР Кинематография министрлиги томонидан тайёрланган «Улкан ҳаёт» (2-нчи серияси), «Иван Грозний» (2-нчи серияси), «Адмирал Нахимов», «Оддий кишилар» каби сохта ва хато фильмларни олиб кўрайлик. Бу фильмларнинг режиссёрлари ва постановкачилари олинган мавзу'ни билмаганлар, марксча тарих фанидан бехабар бўлганлар. Натижада тарихий воқиалар қўпол равишда бузиб тасвирланган, фильмларнинг ғоявий мазмуни ва бадиий қиммати ниҳоят пасайиб кетган. Шу нарса жуда характерлики, «Улкан ҳаёт» фильми қўйилган «Союздетфильм» кино студиясида партиявий-сиёсий ишларга э'тибор берилмаган. Партия ташкилоти студиянинг ижодий ходимларини ғоявий жиҳатдан тарбиялаш иши блан жуда ёмон шуғулланиб келган. Уларга марксча-ленинча та'лим бериш ишини ўз ҳолига ташлаб қўйган ва бу тўғрида тегишинча ғамхўрлик қилмаган.

Партия ташкилотларининг интеллигенцияни марксча-ленинча тарбиялаш ишига бепарво қараши каби бундай ҳоллар Украинада ҳам рўй берди. Бу ерда ба'зи украин тарихчилари ва ёзувчиларининг асарларида совет халқига, совет мафкурасига ёт ва душман бўлган буржуа миллатчилиги руҳи борлиги, ёзувчиларнинг ғоявий соҳада хато қилишга «ҳуқуқи бор» деган бема'ни ва зарарлик назариянинг тарқалганлиги кўриниб турипти.

Хўжалик кадрлари ва инженер-техник интеллигенцияси ўртасида мафкуравий иш савиясини кўтариш ҳам ғоят муҳимдир. Ба'зи партия ташкилотларининг мафкуравий соҳадаги ишларни унутиб қўйиши айрим хўжалик ва инженер-техник ходимларнинг бачканалашиб кетишига, келажакни кўрмай кейинда судралиб қолишларига, ҳарбир совет ходимининг асосий хислати бўлмиш большевикча партиявийлик, ғоявийлик, принципиаллик фазилатларидан маҳрум бўлиб қолишларига сабаб бўлади. Хўжалик ва инженер-техник ходимларимизга халқ хўжалиги соҳасидаги мураккаб вазифаларни кун сайин ҳал қилишга тўғри келади. Бу эса, вазиятни тўғри англаб ола билишни, тараққиёт истиқболини кўра билишни, мамлакат олдида турган вазифаларни яхши ва тўғри англаб олишни, амалий фаолиятидаги ҳарбир ишини ана шу вазифаларга бўйсундира билишни талаб қилади. Турмуш, ўртоқ Сталиннинг қуйидаги доно кўрсатмалари жуда тўғри эканлигини доимо тасдиқлаб келмоқда. Ўртоқ Сталин бундай деган эди: «Давлат ва партия ишининг ҳар қандай соҳасида ишловчи ходимларнинг сиёсий савияси ва марксча-ленинча онги нақадар юқори бўлса, ишнинг ўзи ҳам шу қадар юқорироқ ва самаралироқ бўлади, ишнинг натижалари шу қадар унумлироқ бўлади ва, аксинча, ходимларнинг сиёсий савияси ва марксча-ленинча онги нақадар паст бўлса, ишда ўпирилиш ва муваффақиятсизликларнинг юз бериши шу қадар эҳтимолга яқинроқ бўлади, ходимларнинг ўзларининг пасткаш бўлиб кетишлари, майда ишларга берилиб кетадиган амалиётчиларга айланишлари шу қадар эҳтимолга яқинроқ бўлади, уларнинг айнашлари шу қадар эҳтимолга яқинроқ бўлади».

Ҳамма ерда, ҳамма ишда улуғ Сталиннинг ана шу кўрсатмаларига амал қилиш, совет интеллигенциясининг марксча-ленинча билимини ошириш — ҳарбир партия ташкилотининг бурчи, ҳарбир партия ташкилоти раҳбарининг биринчи навбатдаги жуда муҳим вазифасидир. Халқ манфаатлари, давлат манфаатлари шуни талаб қилади. Бу—олға қараб боришимизнинг, Сталинча янги бешйилликнинг улуғвор вазифаларини муваффақият блан бажаришнинг, социалистик ватанимизни янада юксалтириш ва яшнатишнинг ҳал қилучи шартларидан биридир!

(«ПРАВДА»нинг 18 сентябрьдаги бошмақоласи).

Каттақўрғон ҳовузи қурилишида

Шу кунларда Каттақўрғон ҳовузи қурилишида кечаю-кундуз қизғин иш бормоқда. Бу улуғвор иншоотни тезроқ қуриш орзуси блан тўлиб-тошган бинокорлар янгидан-янги рекордлар қўймоқдалар. Меҳнат қаҳрамонларининг сони ортмоқда.

Кечагина Ғиждивон район қурилиш участкасидаги Ато Ма'рупов бошлиқ звенонинг та'рифи бутун участкаларга ёйилган эди. У бир иш кунида 43 машинага тупроқ ортиб берган эди. Бугун эса, форишли Аҳмад ота Муродов звеноси 45 машинага тупроқ юклаб, уч кунлик ишни бир кунда тамомлади ва ўртоқ Ма'рупов рекордини орқада қолдирди.

Олот районли қурувчилар бир ойлик ишни 12 кунда тамомладилар. Улар 8 километр масофадаги зовурни қазиб бўлдилар. Ўртоқ Полвон Авазов бригадаси ойлик топшириқни 10 кунда бажариб қўйди. Рўзи Олланазаров, Чўли Наврузов, Бобомурод Жумаев, Турсун Жабборов сингари илғор стахановчилар ҳар куни 1 ўрнига, 5 кубометрдан зовур қазийдилар.

Қўшработ район колхозчилари кечаси ишлашади. Қўшработлилар тўғонга тупроқ ташишда Самарқанд области қурилиш участкасида биринчи ўринни эгаллаб келмоқдалар. Улар ҳар куни 250 ўрнига, 600 кубометрдан тупроқ ташийдилар. Ўртоқ Эрназар Умаров бошчилигидаги бригаданинг 30 стахановчисига меҳнат гвардиячиси номи берилди. Бригаданинг Қўшбоқ Абдиев, Эгизбоев, Сулаймонов каби стахановчилари ҳар сафар кам деганда 150 килограммдан тупроқ кўтарадилар. Бригада ҳар куни 30 ўрнига, 150 кубометр тупроқ ташимоқда.

Ф. НУРУЛЛАЕВ.

«Қизил Ўзбекистон»нинг ёрдами блан

БОСИЛМАГАН ХАБАРЛАР ИЗИДАН

«Қизил Ўзбекистон» редакциясига келган бир хабарда Фарғона области Сўх район, Охунбобоев қишлоқ советидаги Жданов номли колхоз раиси Қўлдошев, ферма мудири Расулов ва омбор мудири Ҳатамовларнинг қишлоқ хўжалик артели Уставига риоя қилмай, колхоз мулкини талон-тарож қилаётганликлари кўрсатилган эди.

ЎзК(б)П Сўх район комитети томонидан ўтказилган текшириш натижасида хабарда кўрсатилган фактларнинг деярлик ҳаммаси тасдиқланди. Колхоз мулкининг таланишига йўл қўйган колхоз раиси Қўлдошев партия а'золигидан чиқарилди ва Расулов ҳам Ҳатамовларни жиноий жазога тортиш учун улар тўғрисидаги иш тергов органларига топширилди.

ПАХТА ЙИҒИМ-ТЕРИМИ

Сур'ат ҳам, сифат ҳам паст

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Самарқанд область мухбиридан)

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетининг «1946 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлаш ҳақида»ги қарорига мувофиқ Самарқанд области сентябрь ойида йиллик планнинг 40 проценти миқдорида пахта тайёрлаши лозим. Йиғим-теримни большевикча уюштирган илғор колхоз, бригада ва звеноларнинг иши бу график бажарилиши мумкин эканлигини кўрсатмоқда.

Лекин пахта терими бошланганига 20 кундан кўпроқ вақт ўтганига қарамай, Самарқанд областининг ҳамма районларида ҳам пахта терими ва давлатга топшириш мутлақо қониқарсиз бормоқда.

Область партия ташкилоти ва область ижроия комитети томонидан қабул қилинган графикка мувофиқ сентябрьнинг 15 кунида йиллик планнинг 18 проценти миқдорида пахта тайёрланиши лозим эди. Пахта йиғим-терими ЎзССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитети қарори талаб қилганидай уюштирилмаганлигидан, Самарқанд областидаги биронта районда ҳам пахта териш ва давлатга топшириш графиги бажарилмаётир. 15 сентябрьгача давлатга йиллик планнинг 7,8 проценти миқдорида пахта топширилди. Областьдаги кўпчилик район ва колхозларда пахталар яхши очилишига қарамай, териш ва пахтани пунктларга ташиш ишлари қизитиб юборилмаётир. Шунинг натижасида кунига йиллик планнинг 1 процентига етар-етмас пахта топширилмоқда. Пастдарғам, Иштихон, Комсомол, Оқдар'ё, Қорадар'ё ва ҳатто мўл ҳосил учун курашда илғор ҳисобланган Пахтакор районида ҳам пахта йиғим-терими мутлақо қониқарсиз бормоқда. Масалан, Пастдарғам районида 15 сентябрьгача йиллик пахта тайёрлаш планининг 2,6 проценти бажарилгани ҳолда, кунига ярим процентдан ҳам кам пахта топширилмоқда. Иштихон, Пахтакор районлари йиллик планларини 3,4 процент блан 5,4 процент ўртасида бажардилар.

Самарқанд областида пахта териш ва давлатга топшириш сур'ати бунчалик қониқарсиз бўлишига асосий сабаб шуки, район партия ва совет ташкилотлари, шунингдек колхоз раҳбарлари йиғим-теримни ЎзК(б)П Марказий Комитетининг қарори талаб қилгандай ташкил этмаётирлар. Кўп район ва колхозларда терим ишлари ўзибўларчиликка ташлаб қўйилмоқда. Пахтакор, Пойариқ, Оқдар'ё, Иштихон каби районларда пахтанинг ялпи очилишини кутмоқдалар: Шу блан бирга бу районларда ЎзССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетининг пахта йиғим-терими тўғрисидаги қарори колхозчиларга яхши тушинтирилмаган ва колхозчилар пахта ҳосилини териб олишга тўла сафарбар этилмаган.

Бу аҳвол колхозларда пахта териш сур'атининг пастлаши блан бирга, пахта ҳосилининг сортлари бузилишига ҳам сабаб бўлмоқда. Масалан, Пастдарғам районидаги «Қизил намуна», «Пахтаобод», Димитров, Карл Маркс номли колхозларда намлиги 11—12 процент бўлган пахта топширилмоқда.

Жомбой районидаги колхозларда пахтани сортларга ажратиб теришга мутлақо э'тибор берилмаётир. Райондаги колхозлардан тайёрлаш пунктларига намлиги нормадан ортиқ кўп миқдорда пахта келмоқда. «Иттифоқ», «Коминтерн», Куйбишев, Сталин номли колхозларда ҳар хил сортдаги пахталарни аралаштириб битта этакка терилмоқда. Будённий қишлоқ советидаги Охунбобоев номли колхоздан пунктга намлиги 12,5 процент бўлган 9 арава пахта келган. «Иттифоқ», Сталин номли колхозлардан келган 14 арава пахтанинг намлиги 13 процентдан ошиқ ҳисобланади.

Хом пахта териш ва сортларни аралаштириб юбориш орқасида областьда ҳозиргача қабул қилинган пахтанинг 50 проценти иккинчи сортга қабул қилинган. 16 сентябрьгача фақат Хатирчи, Жиззах, Метон районларидаги колхозлардан бор-йўғи 4,4 тонна отбор сорт пахта келган.

Областьдаги колхозларда транспорт воситалари тўла ишга солинмаганидан терилган пахталар ўз вақтида топширилмаётир. Масалан, Жомбой районидаги Охунбобоев номли колхозда 4 та арава бузилиб ётгани учун 29 тонна пахта тўхтаб қолган. Шунингдек «Сталинобод», Карл Маркс номли колхозларда ҳам транспортлар яхши ишламаганидан 9—10 тонна пахта тўхтаб қолмоқда. Бу аҳвол областьдаги ҳамма районда ҳам юз бермоқда. Пахтакор, Пойариқ районларидаги колхозларда тўхтаб қолаётган пахта 500—700 тоннага етади.

Пахта тайёрлашнинг дастлабки кунларида рўй бераётган бундай ярамас аҳволга чидаб туриш мумкин эмас. Область ва районларнинг партия, совет ташкилотлари, Тайёрлаш министрлигининг жойлардаги органлари бунинг олдини олиш учун жиддий чора кўрмасалар пахта тайёрлашда яна ҳам чуқурроқ ўпирилишга йўл қўйган бўладилар.

Е. АШУРОВ.

ПАРИЖ СУЛҲ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА

Италияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссияда

ПАРИЖ, 16 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Италияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссиянинг бугунги мажлисида таланган мол-мулкларни қайтариб бериш масаласи тўғрисидаги итальян ва албан вакилларининг сўзлари эшитилди.

Албания вакили айтдики, Албания ҳукумати итальян босқинчиларнинг Албанияни таланганликлари тўғрисида муфассал ма'лумотларга эга. Итальян босқинчиларнинг талаши натижасида Албания ҳозиргача азоб чекиб келмоқда. Албаниянинг бутун олтин бойлиги мамлакатдан олиб кетилди ва итальян банкасида турибди.

Албания делегацияси итальянлар ўғирлаган сан'ат буюмларини қайтариш ва нобуд қилинган сан'ат асарлари ўрнига тенг бўлган асарлар бериш масаласини ўртага қўйди. Албаниянинг олтини масаласига келганда эса, Албания Италиянинг бу олтинини қайтариб беришини ёки ўғирланган олтин эвазига шу миқдорда ва баравар сифатда бўлган олтин тўлашни талаб қилади.

Шундан кейин сўз олган итальян вакили Италиянинг босиб олинган ерларида таланган мол-мулкларни қайтариб беришини Германия талаган молларни қайтариб беришига боғлиқ қилиб қўймоқчи бўлди. Шу блан бирга у, Италияни немислар таланганликларини баҳона қилди. Италия вакили Италия 1940 йилда уруш бошлаган вақтда унинг Бирлашган миллатлар портларида ушланган савдо кемаларини Италияга қайтариб бериш масаласини ўртага қўйди.

Сўнгра комиссия таланган мол-мулкларни қайтариб бериш тўғрисидаги бобни муҳокама қилишни давом эттириши керак эди. Броқ, комиссия а'золари амалий ишни бир ёққа қўйиб комиссия раиси Жозеф Бор (Ҳиндистон)нинг иш тартиби тўғрисида ўртага қўйган масаласи устида узоқ мунозара қилишга мажбур бўлдилар. Жозеф Бор чақирилган мамлакатвакилларининг сўзини эшитиш тўғрисида конференция белгилаган қоидаларга амал қилишни истамади.

Ма'лумки, конференция пленумининг қарорига биноан, чақирилган мамлакатларнинг вакилларига мажлисларда ўз фикрларини баён қилишгина эмас, балки бундан кейинги музокаралар вақтида ҳам иштирок қилиш имконияти берилган эди. Аммо илгариги душман давлатларнинг вакилларига бундай имконият берилмайди. Броқ, комиссия раиси Бор Албания вакиллари ўз фикрини баён қилгандан кейин, уларни дарҳол мажлисдан чиқариб юборишга уринди. Австралия делегацияси уни қувватлади.

Шу муносабат блан СССР вакили ва комиссиянинг бошқа а'золари бирнеча марта сўзга чиқиб, бунинг нотўғри эканлигини айтишга мажбур бўлдилар. Шундан кейингина раис, ниҳоят, Албания вакилларини комиссия ёнида ўтириб, таланган мол-мулкларни қайтариш масаласи муҳокама қилинган вақтда мажлисда иштирок этишга таклиф қилди. Лекин вақт кеч бўлганлиги сабабли, комиссия бу масалани кўриб тамомлай олмади. Уч соат вақт беҳуда ўтди.

Эркин Триест территорияси низоми лойиҳасининг муҳокама қилиниши

ПАРИЖ, 17 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Афкор омманинг э'тибори ҳозирги пайтда Эркин Триест территорияси низомининг лойиҳаларини ўрганиш учун тузилган комитетга қаратилган. Бу лойиҳалар СССР, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Франция ва Югославия ҳукуматлари томонидан тақдим этилган. Франция ташқи ишлар министрлигига яқин бўлган «Монд» газетасининг бугун бошмақоласида кўрсатиб ўтишича, «бу комитетда Сулҳ конференциясининг муҳокамасида турган энг муҳим масала ҳал қилиниши керак».

Югославия вакили Пьяде комитетнинг ўтган мажлисида сўзлаган нутқида тақдим қилинган низом лойиҳаларининг 53 моддаси юзасидан келишмовчиликлар борлигини та'кидлаб ўтди. Шундай қилиб, комитет а'золари каттагина иши бажаришлари керак.

Бугун комитетнинг иши Эркин Триест территориясида қонун чиқарувчи ҳокимият масаласини муҳокама қилишдан иборат бўлди. Бу масала бугун узоқ мунозарага сабаб бўлди. Бугун мажлис мунозаралар блан ўтди. Бу ерда энг оддий демократик тартибларни Эркин Триест территориясига нисбатан жорий қилиш талаб қилинган пайтда ба'зи демократик давлатларнинг вакиллари нақадар эҳтиёткорлик блан масалага қараганликлари кишини ҳайратда қолдиради.

Эркин Триест территориясида умумий тенг тўппа-тўғри ва яширин овоз бериш тартиби қўлланиш керак ва бу ерда фақат бир палата бўлиши керак деган ва шак-шубҳа қолдирмайдиган қоидаларгина бирмунча тез қабул қилинди. Совет делегациясининг вакили Вишинский гарчи ба'зи мамлакатларда икки палата ҳукм сурса ҳам Триест шароитида икки палатали системани ўрнатиш учун асос йўқлигини кўрсатиб ўтди. Дуруст, деди Вишинский, Англиядаги лордлар палатаси блан вакиллар палатасидан иборат икки палата Совет Иттифоқидаги Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советидан иборат икки палатага ўхшаш эмас. Аммо, ҳар ҳолда кўринишича ҳамма Эркин Триест территориясида ёлғиз бир палата бўлса кифоя деган фикрда бўлса керак.

Икки палатали системани ёқлаб ҳеч ким фикр баён қилмади. Аммо: Эркин Триест территориясининг вакиллар муассасасини нима деб аташ кераклиги юзасидан анчагина узоқ мунозаралар давом этди. Польша вакили Виневич совет делегацияси томонидан таклиф қилинганча Халқ мажлиси деб аташ керак деган таклиф ма'қуллансин деган фикрни илгари сурди. Раис бу таклифга қарши бошқача таклифни, я'ни миллат мажлиси деб аташ керак деган таклифни илгари сурди. Франция вакили Вольфром эса Эркин территория аҳолиси конституция қабул қилганига қадар Триестда тузиладиган қонун чиқарувчи органга умуман ҳечқандай ном бермасликни тавсия қилди. Шу сабабли Вишинский бунга қаршилик билдириб, Триестнинг Та'сис этувчи мажлиси конституция қабул қилиш блангина чекланмай, балки уни тузиб ҳам чиқади, бу ерда ҳал қилинмайдиган ва бу ерда ҳал қилинганига қараганда бошқа тарзда ҳал қилинадиган кўпгина масалаларни кўриб чиқади, албатта, деди. Та'сис этувчи мажлис ўз тузатишларини киргизади, албатта, чунки у Та'сис этувчи мажлисдир. Аммо, Сулҳ конференцияси низом тузиб чиқаётир ва у Триест аҳолисига муайян тавсияномалар бериши керак.

Вишинский Халқ мажлиси деб аташ тўғрисидаги таклифни ҳимоя қилди. Эркин Триест территориясининг бўлажак Та'сис этувчи мажлиси конституция ҳақидаги масалани ўзи ҳал қилиши кераклигини э'тироф этиб, Вишинский айтдики, биз ўзимизга кўпроқ ма'қул бўлган номни тавсия қилмоғимиз керак. Бирон киши «халқ» сўзига қаршилик билдирмаса керак деб ўйлайман, чунки бу—фахрли номдир, бу—демократик ва тамомила асосли номдир. Грекча «демократия» деган сўзнинг аниқ таржимаси халқ ҳокимияти демакдир. Италия блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг 16-нчи моддасида қайд қилинган демократик принципга Халқ мажлиси деган ном яқинроқдир. Бу моддада Эркин Триест территориясида қонун чиқарувчи ҳокимиятни ва ижроия ма'мурийятини демократик асосларда белгилаш таклиф қилинади.

Масала тушинарлик бўлишига қарамай, Франция ва Англия делегацияларининг вакиллари «Халқ мажлиси» деган номга қаршилик билдириб, тўппа-тўғри «мажлис» ёки «ассамблея» деб аташ керак деган таклифни илгари сурдилар. Дуруст, французлар «халқ» сўзини қўшишига рози бўлсалар ҳам, аммо, бу сўз кичик ҳарф блан ёзилади деган эскартмани киритдилар. Буларнинг ҳаммаси ғалати латифага ўхшаб кетади, афсуски, бу фактдир. Совет вакили Вишинский, низомнинг русча текстида «Халқ мажлиси» деб айтилади, деди. Бунда «Халқ» сўзи катта ҳарф блан ёзилади. Мунозаралардан кўринишича, комитетнинг ба'зи а'золарига «халқ» сўзи унча ёқмаса керак.

Халқ мажлисига ўтказиладиган сайловлар тартиби масаласида музокаралар яна ҳам узоқроқ давом этди. Совет ва Югославия делегациялари сайловларни таносиб системаси асосида ўтказишни таклиф қилдилар. Совет делегациясининг вакили Вишинский бу таклифни асослаб бундай деди:

— Совет делегацияси бу масалага катта аҳамият беради. Бу, майда масала бўлмай, балки принципиал масаладир. Таносиб системаси озчиликка парламентда тегишли миқдорда ўз номзодларига эга бўлишни та'минлайди. Триестда мавжуд бўлган шароитларда таносиб системаси ниҳоят зарурдир ва бу системани совет ҳамда Югославия делегациялари таклиф қилганидек қабул этиш керак. Акс ҳолда Триест территориясида озчилик манфаатларини та'минлаш қийин бўлур эди, демак бу манфаатларни та'минлаш мумкин бўлмаган ҳоллар вужудга келган тақдирда ҳарқандай ўнғайсизликларнинг олдини олиш мумкин бўлмайди. Шу сабабли биз бу масалани олдиндан ҳал қилмоғимиз керак. Бундай қилиш адолатли иш бўлишдан ташқари, миллий манфаатлар мураккаблашган бир шароитда уни амалга ошириш ҳақиқатда фойдали ҳамдир. Озчиликка парламентда ўз вакилларига эга бўлишга имкон бермаслик — озчиликни парламентга нисбатан қарши қўйиш демакдир. Бу нарса давлат ҳаётини демократик асосларда янгидан қуриш ишида қийинчилик туғдиради. Ана шунинг учун ҳам биз таносиб системаси асосида вакилларга эга бўлиш принципини ёқлаймиз.

Югославия вакили Беблер Вишинскийнинг таклифини қувватлади ва унга қўшимча қилиб, башарти таносиб асосда вакилларга эга бўлиш принципи қабул қилинмас экан, у ҳолда Эркин Триест территориясининг Халқ мажлиси 100 процент итальянлардан иборат бўлади демакдир, деди.

Аммо, Буюк Британия вакили Беннет бу принципни қувватлашни лозим топмади ҳамда «ўйлаб кўриш» учун ўзига фурсат берилишини илтимос қилди. Франция вакили Вольфром таносиб системасида сайловлар ўтказиш масаласи блан ҳозирги пайтда Франция афкор оммаси банд эканлигини билдирди. У Франциянинг Та'сис этувчи мажлисида шу система масаласи овозга қўйилган вақтда 273 депутат бу системани ёқлаб ва 273 депутат унга қарши овоз берганлигини эслатиб ўтди. Вольфром, Эркин Триест территориясининг Та'сис этувчи мажлисини таносиб системаси асосида сайлансин, келажакда сайловларни қайси тарзда ўтказиш масаласини Та'сис этувчи мажлис ўзи ҳал қилсин, деди.

Югославия вакили Беблер бунга жавобан айтдики, бундай таклифни қабул қилиш Триестда таносиб системасини олдинданоқ йўққа чиқариш бўлур эди, Та'сис мажлисига таносиб системаси асосида сайловлар ўтказганда итальянлар кўпчиликни ташкил қилажаги мутлақо равшандир. Итальянлар бундай системанинг амалга оширилишидан манфаатдор эмаслар ва бу системани осонлик бланоқ рад этадилар. Шунга қарамай, Вольфром ўз фикрида туриб олди.

Вишинский сўз олиб, бундай деди:

— Та'сис этувчи мажлисни сайлаш учунгина таносиб системаси асосидаги сайловларни мувaққат шаклда жорий қилиш таклифи қизиқ таклиф бўлиб, қийинчиликдан қутилиш йўлидир, халос. Аммо... бу нарса Вольфромнинг ўзи учунгина қийинчиликдан чиқиш йўлидир. Вольфром Франциянинг Та'сис этувчи мажлисида 273 депутат бу системани ёқлаб ва 273 депутат унга қарши овоз берганлигига ажабланади, аммо, бу нарса Триест аҳолиси учун қийинликдан чиқиш йўли эмасдир. Триестда аҳолининг 66 проценти итальянлар ва 34 проценти югославлардир...

Вишинский таносиб системаси асосида сайловлар ўтказиш принципини қабул қилишни ва буни Эркин Триест территориясининг доимий низомига ёзишни таклиф қилди. Эркин Триест территориясининг конституцияси шу низом асосида ишлаб чиқилади.

Буюк Британия вакилидан ташқари ҳечким таносиб системаси асосида сайловлар ўтказишга қаршилик билдирмаганлиги сабабли раис Эркин Триест территорияси низомининг қонун чиқарувчи ҳокимиятга доир моддаларини узил-кесил таҳрир қилиш учун СССР, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Франция ва Югославия вакилларидан иборат кичик комиссия тузишни таклиф қилди. Буюк Британия вакили ҳамон «ўйлаб кўриш учун» фурсат берилишини сўраганлиги ҳақидаги изоҳини такрорлади. Шунга қарамай, низомнинг 1-нчи моддасини таҳрир қилиш учун кичик комиссия тузиш тўғрисидаги таклиф қабул қилинди.

Эркин Триест территорияси чегаралари тўғрисидаги масаланинг муҳокама қилиниши

ПАРИЖ, 17 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Сиёсий масалаларни ва территория масалаларини кўручи комиссия бугун Эркин Триест территориясининг чегараларини муҳокама қилишга киришди. Бу масала юзасидан биринчи бўлиб Югославия вакили Беблер сўзга чиқди.

Беблер сўзи

Беблер Эркин Триест территориясининг таклиф қилинган чегараларини таҳлил этиб, 1910 йилда Австрия томонидан ўтказилган рўйхатга кўра, ҳозирги пайтда Италияга берилиши таклиф қилинаётган «йўлак» территориясида (сўз Адриатик денгизининг Триестдан Тржичгача чўзилган қирғоғи тўғрисида бораётир) 9.667 югослав ва 704 итальян яшаганлигини эслатиб ўтди. Шундай қилиб деди у, бу йўлакнинг Италияга берилишини этник нуқтаий назардан деб тушинтириш ярамайди. Макнейл, Триестни Венеция блан боғлайдиган темир йўл бу жой орқали ўтганлиги сабабли унинг алоқа йўлларининг «мустақиллигини» та'минлаш учун гўё бу йўлакни ажратиб қўйиш кераклигини кўрсатиб, иқтисодий омилларни баҳона қилган эди. Масалани бу тарзда қўйиш шунинг учун нотўғридирки, 1912 йилги ма'лумотларга қараганда, Триест портидаги юк операцияларнинг 86 проценти Югославия темир йўллари орқали ва фақат 3,6 процентигина Триест — Монфальконе — Удине-Венеция темир йўли орқали ўтган. Югославия Триест орқасидаги асосий иқтисодий райондир. Марказий Европанинг Триест портидан фойдаланадиган мамлакатларини Триест блан боғлайдиган асосий йўллар Югославия орқали ўтади. Шу сабабли Макнейл томонидан келтирилган далилларни асосли далил деб ҳисоблаб бўлмайди.

Сўнгра, Беблер 1910 йилда ўтказилган рўйхат ма'лумотлари нақадар ғаразли ма'лумотлар эканлигини кўрсатди. Ғарбий Истрияни Эркин Триест территорияси составига киритишни талаб қилаётган кишилар ҳозирги пайтда ана шу ма'лумотларни рўкач қилмоқдалар. Рўйхат ўтказилган вақтда бу ерда яшовчи кишиларнинг миллатини аниқлаш учун ушбу ер аҳолисининг одатда гапиришадиган тили асос қилиб олинган эди. Ғарбий Истриянинг деҳқон аҳолиси — словенлар ерга эга бўлган итальян буржуазияси ва оқ суякларига қарам эди. Буни ҳатто, итальян экспертлари ҳам тасдиқлайдилар. Бундай шароитда кўпгина словянларнинг рўйхати ўтказилган вақтда, бизнинг одатда гапиришадиган тилимиз итальян тили, дейишлари табиийдир. Натижада рўйхат ма'лумотлари ҳақиқий аҳволга мутлақо жавоб беролмади.

Масалан, рўйхатга кўра, Гуйе қишлоғида хорватлар сра яшамаган. Ташқи ишлар министрлари кенгаши томонидан тайинланган экспертлар комиссияси бу қишлоққа келганида қишлоқ аҳолисидан 4.849 киши ариза топшириб, ўзларини хорват деб э'лон қилдилар. Шуниси қизиқки, бу ариза экспертлар комиссиясининг ҳужжатлари орасидан ғойиб бўлган.

Беблер Фиумедаги Адриатик институти томонидан 1945 йилда ўтказилган рўйхатни бирдан-бир ишончли ҳужжат деб ҳисоблаш мумкин деди. Бу ма'лумотларга кўра, Ғарбий Истрия территориясида 40.229 славян ва 29.983 итальян яшайди. Булардан 48,9 проценти шаҳарларда туради. Шундай қилиб, этник ороллар тарзидаги шаҳарларда тўпланиб қолган итальян аҳолиси бу ерда озчиликни ташкил қилиши ҳужжатлар асосида яна бир марта тасдиқланади.

Беблер Эркин территория составига киритиладиган районларни Триестнинг иқтисодий негизи деб қараб бўлмаслигини кўрсатади. Бу районлар Триестни хомаш'ё ва озиқ-овқат блан та'минлай олмайди, бу ерда ортиқча чорва моллари, мева, ўрмонлар йўқ. Триест бу районларнинг саноат корхоналари блан боғланган эмас. Ғарбий Истриянинг кемасозлик корхоналарида ёғочдан ясаладиган балиқ овлаш қайиқларигина қурилади. Бу қайиқлар Триестга эмас, балки Истрия ва Дальмация балиқчиларига даркордир. Ғарбий Истриянинг конларидан чиқариладиган туз Триестда сотилмай, балки Югославияда сотилади. Ҳозирги пайтда Ғарбий Истрияни Югославиядан ажратиб Эркин Триест территориясига қўшишни талаб қилаётган кишилар аслда нимага амал қилаётирлар? Беблернинг фикрича, бу саволга Макнейлнинг сўзларидан жавоб топилади. Макнейл уч масалани, я'ни иқтисодий, этник ва сиёсий масалаларни ҳал қилиш учун йўл топиш керак деган эди. Бутун гап айни сиёсий масалалардадир. Эркин Триест территорияси низомининг тақдим қилинган лойиҳалари блан танишиб чиқилганда, киши бунга ишонади. Низом губернаторга кенг диктаторлик ҳуқуқларини беради, унга қамал ҳолати э'лон қилиш ҳуқуқини беради. Триест территориясида чет эл қўшинлари туриши эҳтимолини кўзда тутади. Бу чораларнинг ҳаммаси шунга қарши қаратилгандир. Равшанки, бу тадбирлар қандайдир душманга қарши қаратилган. Башарти Югославияни душман деб тахмин қилсак, у ҳолда бу тадбирларнинг мақсади равшан ва мантиқий бўлиб қолади. Эркин Триест территорияси армияларни жойлаштириш учун плацдарм тариқасида, порт эса, аскар тушириш учун база сифатида зарурдир.

Буларнинг ҳаммаси мантиқий, аммо, биз учун ачинарли воқиадир, дейди Беблер. Бизга ба'зан, сизлар кескин гапирасизлар дейдилар. Аммо, кечаги агрессор учун стратегик жиҳатдан унга қулай бўлган янги чегара тузиб бериш мақсадидагина Югославиянинг мингларча ўғил ва қизларини юртимиздан ажратиб олишни таклиф қилганларида, биз бундан бошқа тарзда гаплаша олмаймиз.

Беблер шуни та'кидлаб айтадики, французлар томонидан таклиф қилинган чизиқ Канал водийсидан Адриатик денгиз қирғоғигача чўзилган бутун масофада Италиянинг стратегик жиҳатдан устун бўлишини кўзда тутади. Бизга, дейди у, бирон гуноҳимиз учун берилган жазога ўхшаш, сулҳ шартномасини имзолашни таклиф қилаётирлар. Югославия халқи бундай сулҳ шартларига рози бўла олмайди. Югославия халқи жонажон юртини озод қилиш йўлида олиб борилган жангларда қон тўккан ва ўзини шон-шуҳратларга қоплаган армияси қадимги югослав территориясидан нима учун чиқиб кетиши кераклигини тушинолмайди.

Бундан олдин хабар берилганидек, Жанубий Африка Иттифоқи делегацияси Эркин Триест территориясини Триестнинг шарқи-жанубидаги қадимги кенг славян территорияларини қўшиш ҳисобига анчагина кенгайтиришни таклиф қилган эди. Бу таклиф Югославия халқининг чинакам норозилигига сабаб бўлаётир. Югословия делегациясининг вакиллари бундай таклифни озодлик йўлидаги курашда қатнашганлиги учун Югославияга жазо чораси тариқасида тушиниш мумкин, деб ҳақли равишда кўрсатиб ўтдилар.

Жанубий Африка Иттифоқининг вакили Жордан, бугун нутқ сўзлаб, «Югославиянинг ушбу комиссияда олиб бораётган зўр кураши»дан қойил қолганлигини айтди. Амалда эса, у, Югославиянинг анчагина ерлари ажратиб олинишини яна таклиф қилди.

Жордан ўзини катта олиб, ширин суханлик қилди. У ўтмишдаги бир сурбетнинг сўзларини келтирди. Бу сурбет бир вақт тинчликни «урушлар ўртасидаги фурсатга ўхшаш нарса» деб та'бир қилган. Жордан ўз сўзида бундай сурбетларга қарши зарба берилишига ишонч билдирди. Аммо, Жанубий Африка Иттифоқи вакилининг таклифи худди шундай сурбетликнинг ўзи эканлигини англаб олиш қийин эмас. Жордан Жанубий Африка делегацияси қадимги славян ерларини Югославиядан ажратиб олишни таклиф қилганлиги каби аниқ фактни инкор этолмади. Шунга қарамай, у «қат'ий юридик факт» шундан иборатки, Юлия Ўлкаси... сўнгги 25 йил мобайнида Италияга тоби' бўлиб келди, деб ўз таклифини яна илгари сура берди. Ҳуқуқни бундан ҳам ғалати тушиниш бўладими!

Голландия вакили Жанубий Африка Иттифоқи вакилининг таклифини қувватлади. У ана шу делегациянинг таклифи «пухта, объектив ва мустақил» таклиф деб, Жанубий Африка Иттифоқи делегациясига хушомадгўйлик қилди. Ҳақиқатда эса, бу таклиф пухта таклиф эмас. У Истриядаги вазиятни енгиллаштирмайди, балки чигаллаштиради. У, объектив таклиф эмас, чунки итальян агрессив доираларининг манфаатларини кўзда тутади. Таклифнинг мустақиллиги тўғрисига келганда эса, бу ҳақда гапирилмаса ҳам бўлади...

Голландия вакили ҳаммага ма'лум бўлган фактларни инкор этиб, Жанубий Африка Иттифоқи делегацияси Югославиядан ажратиб олишни таклиф қилаётган территориялар гўё «шак-шубҳасиз Италия областидир» деди. У ана шу территорияларни Эркин Триест территорияси составига киритилишини талаб қилди.

Булғорияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўручи комиссияда

ПАРИЖ, 17 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Булғорияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўручи комиссияда бугун Булғория блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг иккинчи моддаси муҳокама қилинаётган вақтда Австралия вакили Ходсон «киши ҳуқуқлари» ҳақида яна тузатиш киритди. Бу тузатиш бошқа комиссияларда муҳокама қилинган ва Ташқи ишлар министрлари кенгаши томонидан ишлаб чиқилган шартнома лойиҳаларининг мутлақо равшан ибораларини ортиқча чигаллаштириб юборучи беҳуда тузатиш деб топилиб, ҳамма комиссияларда рад этилган эди.

Булғорияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўручи комиссия а'золари ҳам Австралия вакилининг тузатишини қувватламадилар. Совет Иттифоқи делегациясининг а'зоси Литва ССР Ташқи ишлар министри Ротомскис бу тузатишни танқид қилиб сўзлади.

Ротомскис сўзи

Ротомскис айтдики, Булғория блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг иккинчи моддаси Булғорияга Булғория табааси бўлган кишиларнинг ирқ, жинс, тил ва динидан қат'ий назар киши ҳуқуқлари ҳамда асосий эркинликлардан, жумладан сўз, матбуот ва нашриёт, диний э'тиқод, сиёсий маслак ва оммавий йиғилишлар эркинлиги ҳуқуқидан фойдаланишларини та'минлайдиган чораларни кўриш мажбуриятини юклайди.

Илгариги душман давлат блан тузиладиган сулҳ шартномасига ана шундай модда киритиш зарурлигига сабаб шуки, уруш вақтида Булғорияда ҳам, Германия блан иттифоқ бўлган бошқа мамлакатларда ҳам, ма'мурий-давлат ишларида киши ҳуқуқларини ва асосий эркинликларини анчагина чеклайдиган бирқанча қонунлар жорий қилинган эди.

Аммо, булғор халқи ўз мамлакатида фашист тартибига хотима берди. Булғория озод этилганидан сўнг у ерда тузилган демократик ҳукумат ярашбитими тузилишини кутмасданоқ кишиларнинг асосий ҳуқуқларини чеклайдиган фашист қонунларини дарҳол бекор қилди. Булғория ҳукумати «миллатни ҳимоя қилиш ҳақида» деб аталмиш қонунни бекор қилди. Бу қонун ўз моҳияти блан демократияга қарши қонун эди. Ҳукумат кишиларни камситадиган бошқа ҳамма қонунларни бекор қилди. Демократик эркинлик ва халқ ҳуқуқини та'минлайдиган бирқанча янги қонунлар чиқарилди.

Булғория озод қилинганидан буён ўтган икки йилдан кўпроқ вақт, булғор халқи Ватан фронти ҳукумати раҳбарлиги остида ўз мамлакатини демократлаштириш йўлида кўпгина ишлар қилганлигини кўрсатади. Булғор халқининг яқинда бўлиб ўтган умумий овоз беришда якдиллик блан қатнашуви ҳамда тартиб ва эркин шароитда ўтган бу овоз бериш натижасида республика усул идорасининг ўрнатилиши, Булғориянинг демократик асосида муваффақият блан тараққий этаётганлигидан далолат беради.

Бинобарин, Австралия делегацияси томонидан киритилган тузатиш ортиқчадир. Ма'лумки, Австралия делегацияси бошқа комиссияларда ҳам худди шундай тузатиш киритилишини таклиф қилган ва бу таклифларнинг ҳаммаси ортиқча топилиб, рад этилган эди. Масалан, Венгрияга доир территория ва сиёсий масалаларни кўручи комиссияда Австралия делегациясининг ана шу тузатиши учун ёлғиз бир киши овоз берган эди. У ҳам бўлса, ана шу тузатишни киритган кишининг ўзи эди. Австралия делегацияси бундай тузатишларга Сулҳ конференцияси делегациялари қандай муносабатда бўлаётганликларини келажакда назарда тутар ва бу тузатишни комиссиямиз муҳокамасидан қайтариб олар ва бу блан вақтни беҳуда ўтказишдан бизни қутқазар деб умид қилган эдик.

Аммо, Австралия делегацияси бундай қилмади. Шу сабабдан Австралия делегацияси томонидан таклиф қилинган тузатиш муҳокама қилаётган шартномамизнинг иккинчи моддасига ҳеч нарса қўшмайди, балки аслда, Булғория республикасининг суверен ҳуқуқларига кераксиз ҳолда аралашувимизга сабаб бўлажагини яна бир марта кўрсатиб ўтишга тўғри келади. Австралия делегацияси булғор халқига одатдан ташқари қандайдир қонунни мажбурий тарзда қабул қилдиришга уринаётир. Гўё мамлакатнинг қолган бошқа қонунлари ана шу қонунга боғлиқ эмиш. Равшанки, бундай таклиф қабул қилинган тақдирда, Булғория давлатининг суверен ҳуқуқларига қаттақина путур етказилар эди.

Ҳолбуки, Ташқи ишлар министрлари кенгашининг таклифи Булғориянинг суверен ҳуқуқларига ортиқча аралашмаган ҳолда, шу мақсадни етарли даражада та'минлайди. Бу таклиф Булғорияга Булғория «табааси бўлган барча кишиларнинг ирқ, жинс, тил ёки диний э'тиқодларидан қат'ий назар киши ҳуқуқларидан ва асосий эркинликлардан фойдаланишларини та'минлайдиган ҳамма зарур чоралар кўриш» мажбуриятини юклайди.

Шу сабабли, совет делегацияси Австралия делегациясининг тузатишларига қаршилик билдиради.

Югославия ва Белоруссия ССР вакиллари совет вакилининг фикрини қувватладилар. Ўзининг фойдасиз тузатишини ҳеч ким ёқламаслигига ишонган Австралия вакили таклифини қайтариб олди.

Буюк Британия вакили Жебб ҳам иккинчи моддага тузатиш киритишни таклиф қилди. Бу тузатиш Булғорияда озчиликни ташкил қилган миллат вакилларининг ҳуқуқини сақлашга доир тузатиш эди. Буюк Британия вакили бошқа комиссияларда ҳам шундай тузатишни таклиф қилган эди.

Совет вакили Н. Новиков Британия вакилининг тузатиши ҳақида сўзга чиқди. У айтдики, Британия вакили томонидан киритилган тузатишда айтилган сўзлар, я'ни озчиликни ташкил қилган миллат вакилларини ҳимоя қилиш сулҳ шартномасининг лойиҳасида етарли равишда ифода этилгандир.

— Ма'лумки, Ташқи ишлар министрлари кенгашининг қатнашчилари бу масала юзасидан тамомила равшан ва бир фикрдаги қарорга келганлар, — деди Н. Новиков. — Бу ерда Жебб таклиф этган тузатиш Министрлар кенгашида келишиб қабул қилинган қарорларга хилофдир ва сулҳ шартномасининг лойиҳасини яхшилаш ўрнига, ортиқча чалкашликлар киритиб, уни ёмонлаштиради.

Чехословакия вакилининг таклифига кўра, комиссия Британия вакили тузатишининг муҳокамасини кечиктирди ва ана шу тузатиш юзасидан ўз мулоҳазаларини киритишга имкон бериш учун бу тўғрида Булғория делегациясини хабардор қилди.

Сўнгра, комиссия навбатдаги бирқанча моддаларни якдиллик блан ма'қуллади ва Булғория блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг сўнгги моддаларини муҳокама қилишга киришди.

Австралия делегацияси бу бобга яна тузатиш киритишни таклиф қилди. У ўзи таклиф қилган тузатишни мақтаб, узундан-узоқ нутқ сўзлади ва сўзининг охирида эса, бу таклиф ёқланишига кўзи етмаганлиги учун ўзи таклиф этган тузатишни дарҳол қайтариб оламан, деди.

РУМОНИЯ, БУЛҒОРИЯ, ВЕНГРИЯ ВА ФИНЛЯНДИЯГА ДОИР ИҚТИСОДИЙ МАСАЛАЛАРНИ КЎРУЧИ КОМИССИЯДА

ПАРИЖ, 17 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Болқон мамлакатлари ва Финляндия блан тузиладиган шартномаларнинг иқтисодий масалаларини кўручи комиссия бугун кемалар қатнови юзасидан инглизлар томонидан киритилган таклифни муҳокама қилди. Бу таклиф Румонияда чет эл кема эгаларига алоҳида имтиёзли шароит та'минлаб берилишини кўзда тутар эди. Масала кичик комиссияга топширилди. Инглизлар томонидан киритилган таклифларнинг Румонияга турли да'воларни кўзда тутган бирқанча моддалари рад этилди. Сўнгра, страхование ишлари соҳасида инглизларнинг таклифи муҳокама қилинди ва бирқанча делегацияларнинг (СССР, БССР, Югославия ва Чехословакия) қаршилик кўрсатишига қарамай, бу таклиф қабул қилинди. Таклиф Румонияда чет эл страхование жамиятларига бирмунча устунликлар ва имтиёзлар берилишини кўзда тутади.

Хавфсизлик Кенгашида

НЬЮ-ЙОРК, 16 сентябрь **(ТАСС махсус мухбиридан)**. 16 сентябрьда Хавфсизлик Кенгаши Украина ССРнинг баёнотини яна муҳокама қила бошлади. Украина ССР баёнотида Греция ҳукуматининг сиёсати халқаро тинчлик ва хавфсизликка таҳдид қилади дейилган эди. Биринчи бўлиб Голландия вакили ван Клеффенс сўзга чиқди. Ван Клеффенс ўз сўзида Мануильский гўё ўзи илгари сураётган айбларни «асослаб бераолмаганлиги» тўғрисида Америка Қўшма Штатлари, Англия, Австралия, Бразилия ва бошқа мамлакат вакилларининг фикрига қўшилганлигини айтди. Бундан ташқари, ван Клеффенс Украина баёнотига ўхшаш баёнотларни Хавфсизлик Кенгашида муҳокама қилишга халақит беришни кўзда тутган бир таклифни киргизди. У, бундай баёнотлар даставвал уч а'зодан иборат кичик комиссияга топширилиши, бу комиссия мазкур масаланинг Кенгаш мажлисида муҳокама қилиш учун етарли даражада муҳим эканлигини белгилаши керак, деди.

Сўнгра Австралия вакили Хэзлак сўзга чиқди. У, Украина баёнотини муҳокама қилишни тўхтатишни ва кун тартибидаги бошқа масалани кўра бошлашни расмий суратда таклиф этди. Хэзлак Украина баёнотининг «шакли» тўғрисида бундан илгари айтилган сўзларни такрорлаб, Грециядаги аҳвол гўё дарҳол жиддий чоралар кўришни талаб қилмайди деб да'во қилди.

Сўнгра А. А. Громико сўзга чиқиб, қуйидаги резолюцияни тақдим этди:

«Хавфсизлик кенгаши та'кидлайди:

Сўнгги вақтда грек-албан чегарасида Грециядаги агрессив монархист унсурларнинг иғвогарлиги блан чегара жанжаллари тобора кўпаймоқда. бу унсурлар Жанубий Албанияни Греция фойдасига ажратиб олиш мақсадида Греция блан Албания ўртасида қуролли жанжал чиқаришга интилмоқдалар;

Греция ҳукуматининг Грециядаги озчиликни ташкил қилган миллатларни та'қиб қилиши ва миллий душманликни қизитиши Грециянинг қўшни халқлар блан бўлган муносабатини кескинлаштиради.

Мазкур халқларга қарашли ерларни босиб олишни талаб қилаётган грек агрессив монархист унсурларнинг ҳаддан ошган пропагандаси Болқондаги аҳволни чигаллаштириб юбориш хавфини туғдиради. Бирлашган миллатлар қуролли кучларининг ғалаба қозониши натижасида Болқон мамлакатларининг демократик асосда тараққий қилиши, мустаҳкам ва давомли тинчлик ўрнатиш йўлида уларнинг ҳамкорлик қилиши учун бу ерда биринчи марта пойдевор қурилган эди.

грек агрессив монархист унсурлар ўз босқинчилик сиёсатлари учун 1 сентябрьда ўтказилган қалбаки умумий овозга қўйиш натижаларидан фойдаланишга уринмоқдалар, бу умумий овозга қўйиш террорчилик ва ҳар хил маслакдаги ҳамма демократик партияларни сиёсий ҳаётдан четлатиш йўли блан, шунингдек Греция территориясида инглиз қўшинлари турган бир шароитда ўтказилди. Буюк Британия ташқи ишлар министри, 1946 йил 31 мартдаги сайловлардан кейин бу қўшинлар олиб чиқилади, деб бирнеча бор айтган бўлса ҳам, улар ҳануз Греция территориясида қолмоқдалар;

ана шу ҳолларнинг ҳаммаси Бирлашган миллатлар Уставининг 34-нчи моддасида кўзда тутилган аҳволни вужудга келтиради ва тинчлик ҳамда хавфсизликка таҳдид қилади.

Шу юқорида баён қилинган сабабларни назарга олиб, Хавфсизлик Кенгаши Греция ҳукуматига қуйидаги мажбуриятларни юклайди: биринчидан, Бирлашган миллатлар Уставидаги 2-нчи модданинг 4-нчи параграфига мувофиқ, агрессив монархист унсурларнинг грек-албан чегарасидаги иғвогарлик ҳаракатларини дарҳол тўхтатиш тўғрисида чоралар кўрилсин; иккинчидан, Греция ҳукуматига, Албаниянинг Греция блан му'тадил тинч муносабатлар ўрнатишга ҳаракат қилаётганлигига қарамай, Греция блан Албания ўртасида гўё уруш ҳолати борлиги ҳақида олиб борилаётган агитацияни тўхтатиш мажбурияти юклансин; учинчидан, Грецияда озчиликни ташкил қилган миллатларни қувғин қилиш тўхтатилсин, чунки бу—бирлашган миллатлар Уставидаги 1-нчи модданинг 2-нчи ва 3-нчи параграфларига хилофдир; тўртинчидан, Греция ҳукуматининг ҳаракатлари натижасида юз берган хавфли аҳвол тўғрисидаги масала Греция ҳукумати Хавфсизлик Кенгаши таклиф этган тавсияномаларни бажарганига қадар Хавфсизлик Кенгашининг рўзномасида қолдирилсин».

Сўнгра раис Ланге Бутун жаҳон касаба союзлари уюшмасидан хат олганлигини, бу хат 15 сентябрьда ёзилиб, унга уюшма секретари Сайян қўл қўйганлигини айтди. Хатда Грециядаги касаба союзларининг аҳволи тасвирланган. Ланге ҳозир бу баёнотининг копияси тайёрланаётганлигини ва Кенгаш а'золарига топширилажагини айтди.

Шундан кейин Д. З. Мануильский сўзга чиқди. Мануильский баёнотларни Хавфсизлик Кенгашига топшириш тартиби тўғрисида ван Клеффенс киргизган таклифга тўхталиб айтдики, ван Клеффенс аслда Бирлашган миллатлар Уставини ўзгартишни таклиф этади. у «шикоятларни Хавфсизлик Кенгашига топширишга йўл қўймайдиган ва бу шикоятларнинг Кенгаш мажлисларида муҳокама қилинишига халақит берадиган ғов қуришни» таклиф этади. Мануильский, Бирлашган миллатлар Сан-Франциско конференциясида узоқ муҳокама қилиб қабул этилган Уставга амал қилишлари керак деди. Шу пайтда Кадоган Мануильскийнинг сўзини бўлиб, унинг сўзини «кун тартибига хилоф» деб топганлигини, бу сўз унинг Хавфсизлик Кенгашида айтган баёнотига тааллуқли эмаслигини айтди.

Сўнгра Громико сўзга чиқиб, Кадоганнинг бундай аралашувига қарши норозилик билдирди. У бундай аралашиш тартибот қоидаларига хилоф бўлибгина қолмай, балки ақлга ҳам мувофиқ эмаслигини уқдириб ўтди. Громико Бирлашган қироллик вакили унинг сўзини ҳам бир ёки икки марта бўлганлигини ва Кенгаш Хавфсизлик Кенгашининг ша'нига ярашмайдиган бундай ҳаракатга хотима бериши кераклигини айтди. Громико, Бирлашган қироллик вакилининг Кенгашдаги бошқа а'золар ёки бошқа ҳукуматларнинг чақирилган вакиллари нима айтишга истаганликларига аралашишга ҳаққи йўқ, агар у бирон кишининг сўзига қўшилмаса, шу киши сўзлаб бўлгандан кейин ўз фикрини айтиши мумкин, деди.

Сўнгра Ланге Мануильскийга ўз сўзини давом этдиришни таклиф этди.

Мануильский айтдики, агар Бирлашган миллатлар а'золаридан биронтаси Кенгашда Уставнинг 1-нчи моддасидаги 2-нчи бандига мувофиқ, халқларнинг ўз тақдирларини ўзлари ҳал қилиш ҳуқуқига асосланиб, Индонезиядаги хавфли ва бесаранжом аҳвол тўғрисида масала қўйса, ёки ба'зи мамлакатларнинг автономия талаб қилиши муносабати блан Уставнинг 76-нчи моддасига амал қилишни таклиф этса, Хавфсизлик Кенгаши бундай шикоятларни муҳокама қилишга ҳақлидир. Шунга қарамай, Кадоган, Кенгаш бу масалаларни муҳокама қилиши керак эмас деб да'во қилмоқда. Мануильский айтдики, ван Клеффенснинг таклифи Уставнинг 35-нчи моддасини қайтадан кўришни талаб қилиш блан баравардир. У, ван Клеффенс таклифига Грециядаги аҳвол муносабати блангина эмас, балки умумий асосда бунга э'тироз билдирганлигини айтди. Кенгаш ван Клеффенс таклифига қўшилмаслиги керак, деди. Мануильский ўз сўзининг охирида ўз э'тирозини баён қилишга ҳақли эканлигини ва Кадоганнинг бунга қарши чиқишига таажжубланганлигини айтди.

Франция вакили Пароди, Кенгаш ҳозир аҳволдан яхши хабардор, ва шу сабабли қарор чиқаришга киришиш мумкин, деди.

Масалани муҳокама қилиш 17 сентябрьга қолдирилди. Польша вакили Ланге 16 сентябрьдаги мажлисда Хавфсизлик Кенгаши раиси вазифасини ўтаб бўлди. Кенгаш а'золари Лангега ташаккур билдирдилар.

НЬЮ-ЙОРК, 18 сентябрь (ТАСС). Кеча Громико раислигида Хавфсизлик Кенгашининг мажлиси бўлди. Мажлисда Украинанинг Греция тўғрисидаги баёнотини муҳокама қилиш давом этди.

Биринчи бўлиб Польша вакили Ланге сўзга чиқди. Ланге Украина делегациясининг, Грециядаги аҳвол халқаро тинчлик ва хавфсизликка таҳдид қилади, деган фикрини қувватлади ва Австралия делегациясининг Украина баёнотини муҳокама қилишни тўхтатиш тўғрисидаги таклифига қарши чиқди ҳамда Кенгашни Грециядаги аҳвол тўғрисида 16 сентябрьда Совет Иттифоқи делегацияси киргизган таклифни ма'қуллашга чақирди.

Ланге чегара жанжаллари ҳақиқатан ҳам бўлганлигини кўрсатиб, бу чегара жанжаллари Грециядаги ички аҳвол блан ва Грециядаги фашист ва ярим фашист монархист кучларнинг ҳукмронлик қилиши блан боғлик эканлиги тўғрисида Мануильский фикрига қўшилди. Бу унсурлар чегарани қайтадан кўриш тўғрисидаги талабни қувватлаш ва чет эллардаги найранглар йўли блан Грецияда халқдан мадад олиш мақсадида халқаро тартибсизлик ва жиддий вазият туғдиришга интилмоқдалар.

Сўнгра Ланге айтдики, Грецияда ташвишли аҳволни вужудга келтирувчи биринчи сабаб фашист коллаборационистларнинг Греция ҳукуматида ва полиция қисмларида иштирок қилишидир. Ланге ўз қўлида, гитлерчилар блан ҳамкорлик қилган грек парламент а'золари ва бошқа юқори мансабдаги кишиларнинг катта рўйхати борлигини айтди. «Бизнинг фикримизча, — деб уқдириб ўтди Польша вакили,—агар биз франкочилар Испаниясида нацистларга бошпана берилишини халқаро аҳамиятга эга масала деб ҳисобласак, Грециядаги бу масала ҳам худди шундай халқаро аҳамиятга эга бўлган масаладир».

Иккинчидан,— деди Ланге,— Грецияда касаба союзи ҳаракатининг тугатилиши Польшани ташвишга солади. Ланге бундай деди: «Ҳозирги вақтда Грециядаги касаба союзларининг аҳволи Муссолини ҳукмронлик қилган Италиядаги, гитлерчилар Германияси ва Франко Испаниясидаги касаба союзларининг аҳволига ўхшайди». Ланге Жаҳон касаба союзлари бош секретари Сайяндан олинган хатдан бир парчани ўқиб берди. Сайян Грецияда касаба союзларининг тугатилганлигини ва демократик ҳуқуқларнинг бекор қилинганлигини та'кидлайди. Хавфсизлик Кенгашини «Грецияда демократик ҳуқуқларнинг бузилганлиги тўғрисидаги масалани текширишга чақиради. Демократик ҳуқуқларнинг бундай бузилиши аслда тинчликни ва халқаро хавфсизликни бузишдир».

Сўнгра Ланге айтдики, Польшани, учинчидан, Грецияда монархияни тиклашга қарши чиқаётган кишиларга нисбатан олиб борилаётган террор ташвишга солади. Ланге Нью-Йоркда чиқадиган «Дейли ньюс» газетаси мухбири Коннейнинг хабарини ўқиб берди. Бу хабарда ҳозирги вақтда Грецияда фашистлар террори кучайганлиги муфассал тасвирланади. Ланге истеҳзо блан «Дейли ньюс» газетасини чиқарувчи киши ЭАМ а'зоси ҳам, Украина ССР Ташқи ишлар министрлигининг э'лонларини жар қилувчи агент ҳам эмас деб уқдириб ўтди. Ланге айтдики, бу фактлар Польша делегациясини ва Польша ҳукуматини қаттиқ ташвишга солади, чунки улар Грецияда фашизм усул идораси кучаяётганлигини кўрсатади, сўнгги йилларнинг тарихи фашизм аслда халқаро ғалаён ва жанжаллар чиқишига сабаб бўлганлигини кўрсатади. Ланге айтдики, Англиянинг Грецияда тескаричи монархист унсурларни бир ёқламалик блан қўллаб-қўлтиқлаши Болқонда тинчликка хавф солади. маслаксиз ва жавобгарликни сезмайдиган унсурларни рағбатлантиради. Бу унсурлар Англиянинг ёрдамидан Болқонда тинчликка таҳдид қилган ўз мақсадлари учун фойдаланмоқчи бўладилар.

Ланге Грециядаги аҳволнинг жиддийлигини эслатиб, Хавфсизлик Кенгашидаги ба'зи а'золарнинг Украина баёнотини муҳокама қилишни тўхтатишни енгил таклик блан талаб қилаётганликларига таажжубланганлигини айтди. Ланге Австралия вакилининг тутган йўли айниқса таажжублантирганлигини айтди. Австралия вакили Кенгашнинг ўтган мажлисларида баёнотдаги фактларни диққат блан текширишга интилганлигини да'во қилган эди. Сўнгра Ланге, Грециядаги аҳвол тўғрисидаги масалани ҳал этадиган энг яхши йўл—бу масалани ҳал қилишни грек халқи ихтиёрига беришдир, деди ва Бевиннинг Грециядаги инглиз қўшинларини олиб кетиш тўғрисида 1946 йил 4 февральда берган ва'дасини эслатиб ўтди. Ланге Громиконинг таклифи му'тадил эканлигини ва дарҳол тегишли чоралар кўриш имкониятини берганлигини айтди.

Ланге сўзининг охирида бундай дейди: бу масала тўғрисида Польша ҳукуматининг фикрини баён қилишни тамомлаш олдидан мен Кенгашга бир илтимос блан мурожаат қилмоқчиман. Бу мурожаат шундан иборатки, Греция масаласини муҳокама қилишга Мюнхенда бўлганича қаралмаса эди. Ба'зи вакиллар Мюнхен шарпаси пайдо бўлаётганлигини эслатиб ўтдилар. Ҳозирги вақтда Мюнхен шарпаси юз бераётганлигига шубҳа қилувчилар ҳам бўлди. Мен буни нотўғри деб айтишни истайман. Биз поляк халқи вакиллари бундай деёлмаймиз. Чунки Мюнхен шарпаси айни вақтда бизга бевосита тааллуқлидир. Ҳатто яқинда бизга еримизнинг бир қисмини Германияга бериш таклиф этилди. Яқиндагина бизга саноат райони бўлган Силезияни Германияга беришни, тескаричи ва ма'навий жиҳатдан ҳали сра ўзгармаган Германия қўлига аслаҳахона беришни таклиф этилди. Германия бу аслаҳахона ёрдами блан Шарқий Европа мамлакатларига қарши янги босқинчилик уруши тайёрлар эди. Ҳозирги вақтда Мюнхен руҳи ва шарпаси бизнинг мамлакатимизга бевосита зарба беради... Мен Кенгашнинг Думбартон—Окс, Сан—Франциско руҳи, Бирлашган миллатларнинг якдиллиги руҳига амал қилишини истар эдим. Бу бирлик фашизмга қарши урушда пайдо бўлган эди». Ланге Хавфсизлик Кенгаши шу руҳда қарор чиқарур деб ишонч билдирди.

Сўнгра Д. З. Мануильский сўзга чиқди. Мануильский, башарти Хавфсизлик Кенгаши Украина баёноти юзасидан қарор қабул қилмаса, Греция блан Албания чегарасидаги аҳвол янада ёмонлашади деб уқдириб ўтди. Мануильский айтдики, юз берган аҳвол тўғрисидаги масалани бартараф қиладиган бирдан-бир йўл —СССР вакили Громико таклиф этган резолюцияни қабул қилишдир. Совет Украинаси делегацияси бу резолюцияни тамомила қувватлайди. Греция бош министри Цалдарис, Греция тўғрисида Украина ўртага қўйган масала Украина блан Греция ўртасидаги низо' эмас, балки Англия блан Совет Иттифоқи ўртасидаги низо' деган эди. Мануильский Цалдариснинг шу сўзларига тўхталиб, Цалдариснинг бу баёноти грек монархист унсурларнинг ҳаракатлари учун жавобгарликни ўз зиммасидан соқит қилиш ва бунинг учун жавобгарликни Англия зиммасига юклаш учун айтилган сўз деди. Мануильский айтдики, Цалдарис учун Совет Иттифоқи блан Англия ўртасидаги муносабатни ёмонлаштириш фойдалидир. Аммо, деди у, «Англия вакилининг Цалдарис томонидан қилинган бу найрангга нима учун рози бўлганлигини ва ўтакетган грек монархистларига нима учун «ҳомийлик» қилаётганлигини, шу блан Украина делегациясини Греция делегацияси блангина эмас, балки Кадоган блан ҳам бахслашишга мажбур этганлигини тушиниб бўлмайди. Британия вакилининг бундай ҳатти-ҳаракати ҳамкорлик руҳини мустаҳкамлашга ёрдам бермаса керак. Париж Сулҳ конференциясининг муваффақият қозониши учун ҳамкорлик зарурдир».

Мануильский ўнг маслакдаги бирқанча грек газеталаридан парчалар ўқиб берди. Бу парчалар Англиянинг Грециядаги ички ишларга аралашаётганлигини та'кидлайди. Мануильский бундай деди: «Украина ҳукуматининг делегацияси Бирлашган миллатлар а'зоси сифатидаги бурчини ўтаб ва Грециядаги кўзга кўринган турли сиёсий маслакдаги давлат арбобларининг баёнотларига таяниб, Англия ҳукуматини огоҳлантирди ва Хавфсизлик Кенгашига Англия ҳукумати тазйиқи блан монархист босқинчиларнинг ҳаддан ошган террори шароитида ўтказилган умумий овозга қўйиш Грецияда тинчлик ўрнатмаганлигини, балки Грециядаги аҳволни янада ўткирлаштирганлигини ва қийинлаштирганлигини билдирди».

Мануильский ўз сўзининг охирида Англиянинг Албанияни Бирлашган миллатлар ташкилоти а'зоси қилиб қабул қилишга қаршилик кўрсатаётганлигини қаттиқ танқид қилди. Мануильский айтдики, Албаниянинг итальян ва герман агрессиясига қаршилик кўрсатганлигини иттифоқчи давлатларнинг бирқанча раҳбарлари бирнеча марта тақдирлаган эдилар. Ҳолбуки, Албанияга нисбатан агрессор бўлган Италия сулҳ шартномаси имзолангандан кейин Бирлашган миллатлар ташкилотига қабул қилинади. Бундан ташқари, Португалия сингари мамлакатларни Бирлашган миллатлар ташкилотига қабул қилишга уриниш каби ҳаракатлар ҳам бўлди. Бу мамлакатларнинг сиёсий усул идораси Бирлашган миллатлар уставига тамомила хилофдир.

Уруш вақтида, деди Мануильский, ҳозир Бирлашган миллатлар ташкилотининг а'зоси бўлган ба'зи мамлакатлар Германияга нисбатан хайрихоҳлик руҳида бўлган бетарафлик сиёсатини қўлланиб келдилар, бу эса Бирлашган миллатларга Булғориянинг Англия ва Қўшма Штатларга э'лон қилган юзаки урушига қараганда кўпроқ зарар етказди. Бирлашган миллатлар ташкилотидаги ба'зи а'золарнинг мустамлака сиёсати ҳақли суратда мустамлака халқларининг танқидига сабаб бўлмоқда. «Шубҳа йўқки, — деди Мануильский, — Албанияни Бирлашган миллатлар ташкилотига қабул қилмаслик Албанияни камситиш сиёсатидир, бу сиёсат ҳозирги вақтда агрессив монархист грек унсурларини иғвогарлик блан чегара жанжаллари уюштиришга қутиртади ва Европанинг бу қисмида қуролли жанжал чиқишига сабаб бўлиши мумкин».

Мануильскийдан кейин Греция вакили Дендрамис сўзга чиқиб, Греция ҳукуматининг тескаричи сиёсатини яна қувватлади.

Кенгашнинг навбатдаги мажлиси 18 сентябрьда бўлади.

ЯПОНИЯ КОММУНИСТЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БАЁНОТИ

ТОКИО, 17 сентябрь (ТАСС). Дзидзи Цусин агентлиги билдиради: Япония коммунистлар партиясининг марказий комитети 12 сентябрьда баёнот э'лон қилди. Марказий комитет бу баёнотда Япония меҳнаткашлар оммасини денгизчилар ва темирйўлчилардан намуна олиб, ялпи иш ташлашга чақиради. Баёнотда бундай дейилади: «Япония ҳукумати ва капиталистлари саноатни қайта қуриш баҳонаси блан ишчиларга тўғридан-тўғри ҳужум бошлаб, уларни кўплаб ишдан бўшатишга киришдилар, ҳолбуки, ишчилар мамлакатни тиклашда асосий куч бўлмоқлари керак эди. Башарти ҳукумат денгизчилар ва темирйўлчилар устидан ғалаба қозонса, бу ҳол ҳукуматнинг ва капиталистларнинг ҳамма ишчиларга қарши ҳужум бошлаши учун йўл очади. Шу муносабат блан, дейилади баёнотда, денгизчилар ва темирйўлчилар бутун ишчилар синфининг олдинги қисмидир.

Ҳозирги жанжалда муваффақият қозонмоқ учун бирдан-бир йўл — ҳамма ишчиларнинг корхона эгаларига ўз талабларини қўйишлари ва иш ташлашларидан иборатдир. Барча меҳнаткашлар оммасининг бирлаштан кучли кураши демократия ва саноатни адолатлик блан қурадиган шароитни яратиш мақсадида ўтакетган бюрократлар, капиталистлар ва помешчиклар устидан ғалаба қозона олади».

АМЕРИКАДАГИ СЛАВЯНЛАР КОНГРЕССИГА САЙЛАНГАН ЮГОСЛАВИЯ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ АМЕРИКА ҚУШМА ШТАТЛАРИГА БОРИШИ УЧУН РУХСАТ БЕРИЛМАДИ

БЕЛГРАД, 17 сентябрь (ТАСС). Америка Қўшма Штатларининг Белграддаги элчихонаси Югославия славянлар комитетининг Америка Қўшма Штатларидаги славянлар 3-нчи конгрессига сайланган делегациясига Америка Қўшма Штатларига бориш учун рухсат этмади.

Югославия славянлар комитетининг раиси Яковлевич блан бу комитет секретари Лаличнинг Кржицкийга юборган телеграмми бугун газетада э'лон қилинди. Улар телеграммада юқорида айтилган сабабга биноан, Югославия делегациясининг конгресс ишида қатнаша олмаяжагини хабар қиладилар.

«Югославия славянлар комитети, — дейилади телеграммада, — бу ҳаракатга сулҳпарвар ва демократик кучларга қарши қаратилган душманчилик ҳаракати деб қарайди, чунки Америкадаги славянлар конгресси фақат Америкада яшовчи славянларнинг биродарлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлаш учунгина эмас, балки бутун дунёда тинчлик ва демократияни мустаҳкамлаш учун ҳам чақирилади. Америка Қўшма Штатларининг Югославиядаги элчихонаси томонидан бўлган бу ҳаракатга қарши норозилик билдириш блан бирга, сизлардан бу тўғрида Америкадаги славянларни ва Америкадаги бутун демократик жамоатчиликни хабардор қилишингизни сўраймиз».

ТАСС РАДДИЯСИ

Генерал Макартур штабининг органи бўлмиш «Старс энд страйпс» газетаси яқинда қандайдир «олий мансабдор расмий бир киши» блан қилинган суҳбатни э'лон қилди, бу киши гўё «Интернэшнл ньюс сервис» агентлигининг Токиодаги мухбири блан суҳбат қилган эмиш.

Ўз номини ошкора айтишга жур'ат этолмаган бу «расмий олий мансабдор» айтган гаплар советларга қарши хаёлий уйдирмалар блан тўлган. «Шимолий Қурияда жуда кўп рус аскарлари тўпланган эмиш, бу аскарлар мабодо уруш чиқиб қолган тақдирда гўё Дюнкеркдаги каби иккинчи марта иш кўрсатишга қодир эмиш», «руслар ақалли бир ёки икки япон дивизиясини тахт ҳолда сақлаб турган» эмишлар, «япон генераллари ва офицерларига совет мактабларида та'лим берилаётган» эмиш, бу суҳбат шунга ўхшаш бошқа бўлмағур гаплар блан тўла.

ТАСС иғвогарлик мақсадида бундай ёлғон уйдирмаларни тарқатиш ҳеч қандай асосга эга бўлмаган навбатдаги иғвогарликдан бошқа бир нарса эмаслигини билдиришга вакил қилинган. Херстнинг маш'ум «Интернэшнл ньюс сервис» агентлиги бундай иғвогарликлари блан аллақачондан буён ном чиқарган.

ШВЕЙЦАРИЯДАГИ СОВЕТ ЭЛЧИСИ ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИНИ ТОПШИРДИ

БЕРН, 16 сентябрь (ТАСС). Совет Иттифоқининг Фавқулодда ва Мухтор элчиси А. Г. Кулаженков бугун Швейцария президенти Кобельтга ишонч ёрлиқларини топширди.

НЮРНБЕРГДАГИ ХАЛҚАРО ҲАРБИЙ ТРИБУНАЛНИНГ ҲУКМИНИ ЭШИТДИРИШ 30 СЕНТЯБРЬГА ҚОЛДИРИЛДИ

НЮРНБЕРГ, 17 сентябрь (ТАСС). Бугун Халқаро Ҳарбий Трибунал қарор қабул қилди. Бу қарорга биноан, асосий немис ҳарбий жиноятчиларнинг иши юзасидан чиқариладиган ҳукм 30 сентябрьда душанба куни э'лон қилинади.

МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА КЛЕЙТОН БАЁНОТИ

ВАШИНГТОН, 18 сентябрь (ТАСС). Давлат секретари вазифасини бажарувчи Клейтон матбуот конференциясида бундан буён Уоллес ва ҳукуматнинг бошқа а'золари ташқи сиёсатга доир ҳамма нутқларини давлат департаменти муҳокамасига тақдим этишлари керак деди.

Бундай қарорга Трумэн блан 16 сентябрьда бўлган кенгашда келиндими, деб берилган саволга, Клейтон йўқ деб жавоб қайтарди, аммо бундай қарор қабул қилинади деб ўйлаганлигини айтди.

Уоллеснинг бундан кейинги сиёсий нутқи дастлаб давлат департаменти муҳокамасига тақдим этиладими, деб берилган саволга, Клейтон: ҳа, тақдим этилади, деб жавоб қайтарди.

Шундан кейин берилган саволларга жавоб қайтариб, Клейтон, Уоллеснинг ўтган ҳафтада сўзлаган нутқи Трумэнга тақдим этилган эди, шу сабабли, Уоллес ўз нутқи тамомила ма'қулланди деб ҳисоблашга ҳақли эди, деб э'тироф қилди.

Уоллес ўз нутқини давлат департаментига тақдим қилишга рози эканлигини айтдими деган саволга, Клейтон: мен Уоллес сўнгги нутқини сўзлаган вақтдан буён, у блан гаплашган эмасман ва Бернснинг Уоллес блан ёки Уоллеснинг Трумэн блан сўзлашганлиги ҳақида ҳеч нарса билмайман деди.

Уоллес ўз нутқини давлат департаментининг сиёсати блан мувофиқлаштиришга мажбурми, деган саволга Клейтон, мен буни билмайман, деб жавоб қайтарди.

ЦАЛДАРИС ЭАМ ВА КОММУНИСТЛАР ПАРТИЯСИГА ТАҲДИД ҚИЛМОҚДА

АФИНА, 16 сентябрь (ТАСС). «Аннексартисси» деган кундалик газетада бош министр Цалдариснинг мақоласи босилиб чиқди. Цалдарис ўз мақоласида «ички душманларга» таҳдид қилмоқда.

Монархистлар матбуоти бу мақолани уч кун олдин «ЭАМ ва коммунистлар партияси учун сўнгги огоҳлантириш» деб, жар солиб, шу мақоладан кейин ЭАМ ва коммунистлар партияси қаттиқ та'қиб қилина бошлайди деган эди.

ЭАМнинг марказий органи бўлган «Элефтери Эллада» газетаси бош министр Цалдариснинг мақоласига жавоб қайтариб, ҳукумат томонидан кўрилган ҳамма фавқулодда чора ва қонунлардан кейин Цалдариснинг бундай дўқ уриши унинг ўзидан бошқа ҳеч кимни қўрқитолмайди, деб ёзади. Ҳар ҳолда,—дейилади мақолада, Цалдарис бу сўзи блан грек халқининг босқинчиларга қарши олиб борган қаҳрамонона курашига бошчилик қилган ЭАМни қўрқитолмайди.

БУЛҒОРИЯДАГИ ДАВЛАТ ХИЗМАТЧИЛАРИ РЕСПУБЛИКАГА САДОҚАТЛИ БУЛИШ УЧУН ҚАСАМ'ЁД ҚИЛДИЛАР

СОФИЯ, 17 сентябрь (ТАСС). София радиоси билдиради: давлат муассасаларида хизмат қилувчи ҳамма хизматчилар кеча эрталаб халққа ва Халқ республикасига садоқатли бўлиш тўғрисида қасам'ёд қилдилар. Қасам'ёд қилиш катта тантанага айланиб кетди. Давлат муассасаларининг хизматчилари Халқ республикасини муваффақият блан тузиш учун бутун куч-қувватларини сарфлашга тайёр эканликларини билдирдилар.

ГРЕЦИЯДА АҲВОЛ

АФИНА, 17 сентябрь (ТАСС). Грециядаги шаҳарларда, шу жумладан Патри, Салоники, Янича ва Афина шаҳарларида яна кўп киши қамоққа олинди. Қамоққа олинган кишилар орасида ЭАМ (Миллий озодлик фронти) Солоникида чиқараётган «Неафони» газетасининг ва Янинада чиқаётган «Агностис» газетасининг ходимлари ҳам бор. Кеча полиция Афинада коммунистлар партияси комитетининг биносига ҳужум қилиб, бинони тинтиди ва комитет биносида қолган ҳамма кишини қамоққа олди.

Кеча Греция ҳукумати «тартиб сақлаш юзасидан бундан кейин кўриладиган чоралар» ва сўл партиялар ҳамда ташкилотларни тор-мор келтириш тўғрисидаги муфассал планни уч соат муҳокама қилди. Хабарларга қараганда, ЭАМ ва коммунистлар партиясини қонундан ташқари деб э'лон қилиш, ЭАМ сафидаги партияларнинг раҳбарларини ва уларнинг тарафдорларини қамоққа олиш, сўл газеталарни ёпиш масаласи муҳокама қилинган. Бу масалалар юзасидан қат'ий қарор бош министр Цалдарис Париждан қайтиб келгандан кейин чиқарилади, дейдилар. Цалдарис Афинага 18 сентябрьда қайтиб келди.

Ҳукуматнинг мажлиси тамом бўлгандан кейин бош министр ўринбосари Гонатос, ҳукумат «умумий тартибни бузишга қаратилган ҳарбир ҳаракатни шафқатсизлик блан та'қиб қилмоқчи» деди.

Ҳукумат ЭАМнинг яқинда чақирилмоқчи бўлган қурултойини ва Миллий озодлик фронти та'сис қилинганига беш йил тўлиши муносабати блан 27 сентябрьда чақириладиган митингни тақиқлади.

БИЛДИРИШ

УзК(б)П Марказий Комитети ҳузуридаги Партколлегия қуйида номлари кўрсатилган кишиларнинг партия ишларини кўриш учун 1946 йил 27 сентябрьда Тошкент шаҳар, Гоголь кўчасидаги 70-нчи уйга келиб қуйидаги ўртоқларга учрашишларини сўрайди:

Уртоқ Зокиржоновга: Хай Симховна Гуревич, Муҳаммад Шоҳимуродович Эшмуродов (Тошкент шаҳридан), Жабборали Далимов (Андижон шаҳридан), Ҳамид Мамадалиев (Избоскан районидан), Абдулла Нурматов (Олтиариқ районидан), Худойберди Ҳайдаров (Пискент районидан).

Уртоқ Бабаянцга: Исак Моисеевич Вассерман, Исмоил Атмасович Бекчентеев, Себгатулла Алимович Мақсудов (Тошкент шаҳридан), Максим Матвеевич Водогреев (Каттақўрғон шаҳридан). Грант Хачатурович Оганесян (Чироқчи районидан), Қаландар Комилов (Рометон районидан). Анатолий Андреевич Герасимов (Қамаши районидан), Константин Михайлович Гермаш, Икромой Саматова (Китоб районидан), Андими Қумбулатов (Жарқўрғон районидан), Лидия Федоровна Горельченко (Термиз шаҳридан), Усган Вершибоев (Хўжайли районидан), Мар'ям Қосимова, Бибижон Уразбоева (Нукус шаҳридан).

УзК(б)П МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ПАРТКОЛЛЕГИЯ.

Мас'ул муҳаррир С. РАЖАБОВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА ТЕАТРИДА — 21 сентябрьда **Муҳаббат**, 22 сентябрьда **Бой ила хизматчи**.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ОПЕРА ВА БАЛЕТ ТЕАТРИДА («Свердлов» театри биносида) — 21 сентябрьда **Кармен**.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ РЕСПУБЛИКА МУЗИКА ТЕАТРИДА (Беш'ёғочдаги Тошсовет театри биносида) — 21 сентябрьда **Офтобхон**, 22 сентябрьда **Тоҳир ва Зуҳра**.

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОТ-ФРОНТ» — **Руслан ва Людмила**; «НАВОИЙ» — **Тоҳир ва Зуҳра** (рус тилида); «9-НЧИ МАЙ» — **Аламаслар дараси**; «ОКТЯБРЬ» — **Балерина**; «ВАТАН» — **Тўрт юрак**; «ХЕВА» — 1) **Шаҳримизнинг йигити**, 2) **Биринчи Май** (4 бўлимли рангдор фильм); «ИСКРА» — **Руслан ва Людмила**; «УДАРНИК» — **Руслан ва Людмила**; «ТЕЛЬМАН» — **Озод қилинган ер**; «ПОБЕДА» — **Кўк тоғ**; «ВЕСНА» — **Шўх йигитлар**.

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун иккала залда **Руслан ва Людмила**; «ПОБЕДА» — **Ўн учлар** (қозоқ тилида); «ҚИЗИЛ ОКТЯБРЬ» — кундуз ва кечқурун **Гумаштанинг синглиси**.

ОБУНАЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!
И. В. СТАЛИН АСАРЛАРИНИНГ 2-НЧИ ТОМИ КЕЛДИ.

И. В. Сталин асарларининг 2-нчи томини олиш учун обуна квитанциясини тақдим қилиш лозим.

Ўзкитобнинг Карл Маркс кўчасидаги магазинига душанба кунларидан бошқа ҳар куни мурожаат қилинсин.

«Ўзкитоб»нинг обунали нашрлар конторасн.

Тошкент шаҳар, Куйбишев район, 24 бўлим халқ суди билдирадики, Ф. П. Швецнинг С. Я. Фаермандан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар, Москва район, 16 бўлим халқ суди билдирадики, М. П. Зайчиковнинг М. И. Зайчиковадан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар, Москва район, 18 бўлим халқ суди билдирадики, Г. И. Новиковнинг А. И. Новиковдан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар «Правда Востока» ва «Қизил Ўзбекистон» босмахонаси. Тиражи 64,5 минг. № 80 Р.06503.